

KESTÄVÄÄ TULEVAISUUTTA JA HYVINVOINTIA
LUOVAA OSAAMISTA HYÖDYNTÄEN

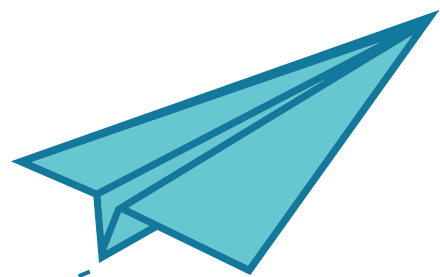
■ KULTTUURIALA

LUOVA POHJOIS-SAVO

LUOVIENTALOJEN KASVU JA YHTEISTOIMINTA POHJOIS-SAVOSSA

LUOVA POHJOIS-SAVO

Luovien alojen kasvu ja yhteistoiminta Pohjois-Savossa

Savonia-ammattikorkeakoulu

Julkaisutoiminta

PL 6

70201 KUOPIO

julkaisut@savonia.fi

Copyright © tekijät ja Savonia-ammattikorkeakoulu

Teksti, kuviot ja taulukot CC BY-SA 4.0

1.painos

ISSN: 2343-5496

ISBN: 978-952-203-283-6 (pain.)

ISBN: 978-952-203-282-9

Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja 1/2021

Kustantaja: Savonia-ammattikorkeakoulu

Taitto: Tiina Arpola & Piirre C Oy

Ulkoasu: Piirre C Oy

LUOVA OSAAMINEN RATKOO JUURISYITÄ!

Maakuntajohtaja Marko Korhonen | Pohjois-Savon liitto

Luovaa taloutta on kutsuttu 2000-luvun ilmiöksi. Siinä missä öljy oli maailman tärkein polttoaine 1900-luvulla, luovuutta on kuvattu nykyisen vuosisatamme merkittävimmäksi energianlähteeksi. Vertaus on varsin osuva, sillä uusien ideoiden ja luovuuden sanotaan usein suorastaan pulppuavan lähteen lailla.

Luovuus on myös ehtymätön luonnonvara. Se uusiutuu. Energian lailla se ei koskaan häviä, se vain muuttuu toiseen muotoon. Se voi aiheuttaa muutoksen ajattelussa, liiketoiminnassa tai laajemmin koko yhteiskunnassa. Ilman luovaa ajattelua ei synny uusia innovatiivisia palveluja ja tuotteita. Jäisimme paitsi myös monesta kulttuurin ja taiteen loihdimasta elämyksestä.

Kulttuuri ja luovuus auttavat nykyajan uudisraivaajia myös innovaatioiden ja kansainvälistymisen läpimurrossa. Kuvassa Marko Korhonen Taidemuseo Eemilissä Lapinlahdella. (Kuvaaja: Jari Sihvonen)

Parhaimmillaan luova osaaminen versoo maakuntaan korkeatasoista tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edellytyksiä. Monen pohjoissavolaisen huippuyrityksen tuotekehityksen ja brändin takana on muotoiluosaamista, käytettävyyssuunnittelua ja viestintäosaamista.

Luova toiminta, sivistys ja osaaminen ovat yhdessä aluekehityksen kulmakiviä – tai savolaisittain ilmaistuna aluekehityksen juurakko. Se on näkymättömissä, mutta useimmiten se on puuston jyrkein ja sitkein osa. Juurakosta kumpuaa elinvoima.

Kehittämishjelma ”Luova Pohjois-Savo – luovien alojen kasvu ja yhteistoiminta Pohjois-Savossa” möyhii juurakkoa juuri oikealla hetkellä ja tekee näkyväksi luovien alojen merkitystä osana maakunnan kilpailukykyä ja yritysten kansainvälistymistä.

Ajoitus on myös sikäli oikea, että koronapandemia tuli antamaan lisävauhtia käynnissä olevalle neljännelle teolliselle vallankumoukselle, joka punoo yhteen älykkäät, ihmiskeskeiset ja kestävät ratkaisut. Nyt on tärkeää, että pysähdymme ja kuulemme huudon, joka on viime vuosien aikana kaikunut ympäri maailmaa: Think globally, act locally.

Emme voi jäädä odottamaan suurta läpimurtoa, joka korjaa maailman, vaan meidän on käytettävä luovuutta, kekseliäisyyttä, oveluutta ja tulevaisuusymmärrystä tehdäksemme itse sellaisia kestäviä valintoja, joilla Pohjois-Savossa selviämme kansallisista ja globaaleista muutoksista.

Hyvät ystävät, luovan talouden yritystoiminnan näkyväksi tekeminen on yhteinen haasteemme.

The image features a white background with teal abstract shapes and dashed lines. A teal shape is in the top-left corner, and another is in the bottom-right corner. Dashed teal lines connect these shapes, forming a frame around the central text. The text is in a bold, purple, sans-serif font.

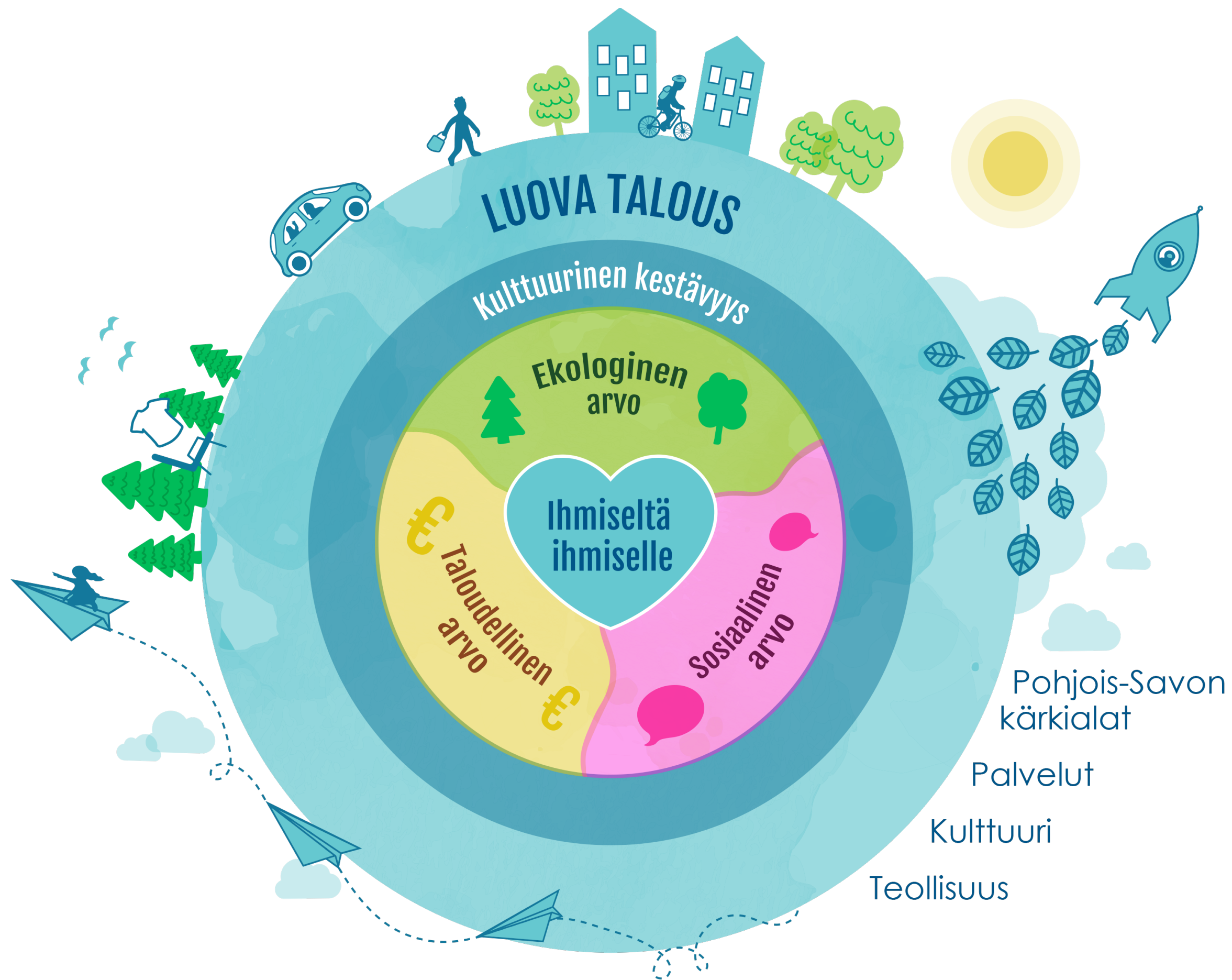
KOHTI KASVUA JA YHTEISTYÖTÄ

Alueellisten kehittämissohjelmien tarkoituksena on luotsata tulevaisuuteen ja ennakoida toimintaympäristön muutosta. Pohjois-Savossa tehdään vaikuttavaa työtä kulttuurin, taiteen ja luovan talouden edistämiseksi. Se on hyvä alusta vahvistaa toimialarajat ylittävää yhteiskehittämisen kulttuuria näkyvyyden lisäämiseksi, luovien alojen ja muiden toimialojen yritysten kasvun edistämiseksi sekä mahdollisuus osaltamme tehdä kansallista työtä luovien alojen osuuden kasvattamiseksi osana bruttokansantuotetta.

Luova Pohjois-Savo -kehittämis- ja toimenpideohjelman tavoitteena on nostaa esille luovan alan vaikuttavuutta Pohjois-Savossa sekä kiinnittää huomiota luovan osaamisen merkitykseen alueen elinvoimalle ja asukkaiden hyvinvoinnille. Ohjelmassa pohjustetaan luovien alojen vaikuttavuutta ja toimintaa eri näkökulmista. Se pohjautuu sekä valtakunnallisiin että eurooppalaisiin linjauksiin ja politiikoihin.

Tulevaisuuden visiomme on, että luovat alat synnyttävät alueen asukkaille ja toimialoille uutta arvoa kestävästi ja lisäävät alueen vetovoimaa. Uutta arvoa ja vetovoimaa synnytetään lisäämällä luovien alojen vaikuttavuutta ja näkyvyyttä, uudistamalla osaamista ja edistämällä kasvua ja kansainvälistymistä. Toimenpiteissä tulee keskittyä eri toimialojen ristiin pölytykseen uusien ja innovatiivisten ratkaisujen tuottamiseksi, verkostoitumiseen ja yritysten tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan lisäämiseen. Tulevien vuosien tavoitteet vision toteutumiseksi ovat:

1. Pohjois-Savossa toimii kansainvälisesti verkottunut luovan talouden ekosysteemi.
2. Luovien alojen osaaminen poikkileikkaa kaikkia toimialoja ja innovaatiokärkeä.
3. Luovat alat toteuttavat kestävä kehityksen tavoitteita.

**KESTÄVÄÄ TULEVAISUUTTA JA HYVINVOINTIA
LUOVAA OSAAMISTA HYÖDYNTÄEN**

KASVUN JA YHTEISTYÖN EDELLYTYKSET

Pohjois-Savon luovien alojen toimintaympäristöanalyysin taustalle kerättiin tietoa toimijoiden lukumääristä, liikevaihdosta ja sijoittumisesta alueelle sekä toteutettiin verkkokyselyjä tarpeiden ja toimenpiteiden selvittämiseksi, tehtiin haastatteluita sekä kulttuurialan että muiden alojen toimijoille ja järjestettiin avoimia teemallisia tulevaisuusfoorumeja sekä sidosryhmiä kohdennettuja yhteiskehittämisen työpajoja ja muita tapahtumia. Yhteiskehittämiseen on hankkeen aikana osallistunut yli 300 henkilöä yrityksistä, yhdistyksistä ja julkiselta sektorilta sekä taiteilijoita ja itsensä työllistäjiä. Tällä tavoin ovat yksittäiset toimijat ja eri organisaatioiden edustajat pystyneet osallistumaan ohjelman työstämiseen sen eri vaiheissa.

Tulevaisuuden ennustamisen kannalta on olennaista ymmärtää globaalit muutokset, joiden avulla luodaan kokonaiskuvaa merkittävistä yhteiskunnallisista muutoksista myös aluetasolla. Elämme entistä enemmän verkottuneessa keskinäisriippuvuuksien maailmassa, jossa näennäisesti toisistaan riippumattomat tapahtumaketjut aiheuttavat mullistuksia ihmisten elämään.

Ensimmäisessä luvussa esitetään työn taustat ja lähtökohdat ja toisessa luvussa kuvataan luovien alojen erityispiirteet ja vaikuttavuus. Kolmannessa luvussa käsitellään Pohjois-Savoa luovien alojen toimintaympäristönä. Neljännessä luvussa nostetaan esille alueen kehittämistarpeet, joiden pohjalta viidennessä luvussa esitetään toimenpide-ehdotukset alueen luovien alojen vaikuttavuuden ja näkyvyyden lisäämiseksi, osaamisen kehittämiseksi sekä kasvun ja kansainvälistymisen tueksi.

Kiitos kaikille työhön osallistuneille arvokkaan näkemyksensä esille tuomisesta! Hyödyntäkää tätä raporttia oman ja yhteisen toiminnan kehittämisessä. Prosessi on ollut hyvä yhteistyön alku, jota tarvitsemme edelleen kehitystyön jalkauttamiseksi ja luovien alojen tunnettuuden lisäämiseksi.

LUOVA OSAAMINEN RATKOO JUURISYITÄ!	4
KOHTI KASVUA JA YHTEISTYÖTÄ	7
KASVUN JA YHTEISTYÖN EDELLYTYKSET	10
1. TAUSTA	13
2. MITÄ OVAT LUOVAT ALAT?	16
2.1 Luova talous	18
3. LUOVA POHJOIS-SAVON TOIMINTAYMPÄRISTÖ	20
3.1 Kuopion kaupunki luovan talouden edistäjänä	23
3.2 Luovan talouden Liiketoimintaympäristö	24
3.3 Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta luovilla aloilla	26
3.4 Kulttuurialan koulutus	27
3.5 Palvelurakenne – Liiketoiminta, rahoitus ja neuvonta	29
4. POHJOIS-SAVON LUOVIENTYÖALOJEN KEHITTÄMISTARPEET	31
5. KEHITTÄMISOHJELMA: LUOVA POHJOIS-SAVO TULEVAISUUDEN TOIMENPITEET	35
5.1 Tulevaisuuden tavoitteet ja toimenpiteet	37
5.2 Toimenpidealue: Luovien alojen vaikuttavuuden ja näkyvyyden lisääminen	42
5.2.1 Näkyvyyden lisääminen	42
5.2.2 Alueen työllisyysmahdollisuuksien kehittäminen	45
5.2.3 Ristiinpölytys ja tulevaisuustyö	48
5.3 Toimenpidealue: Jatkuva oppiminen elämän ja työuran eri vaiheissa	50
5.3.1 Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen vahvistaminen	50
5.3.2 Koulutustarjonnan reagointi työnmurroksen ja muuttuvien toimintaympäristöjen tarpeisiin	52
5.4 Toimenpidealue: Kasvu ja kansainvälistyminen	54
5.4.1 Toimijoiden kasvun ja kansainvälistymisen verkostot	54
5.4.2 Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan sekä yhteistuotantojen lisääminen	56
5.4.3 Muodostetaan luovan talouden ekosysteemi	58
6. LÄHDELUETTELO	60

1. TAUSTA

Luovien alojen kehittämisohjelman tekeminen Pohjois-Savoon sai alkusysäyksensä maakuntauudistuksesta 2017 (maakuntauudistus kaatui keväällä 2019). Siinä ehdotetun maakuntaviraston tehtäviin kaavailtiin muun muassa kulttuuriin liittyvien ohjelmien yhteensovittaminen maakunnassa, sillä lakisääteisesti (laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoimisesta 7/2014) kulttuuri mainitaan yhtenä kehittämisen tavoitteena (<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/2014000>). Taustalla oli myös opetus- ja kulttuuriministeriön suositus taiteen ja kulttuurin liittämistä alueellisiin ja paikallisiin strategioihin ja niiden toimeenpanoon. (1)

Pohjois-Savon maakunta- ja sote-uudistus asetti Kulttuurin ja taiteen työryhmän talvella 2017. Työryhmän kokosi Pohjois-Savon taidetoimikunta ja työryhmä luovutti lausunnon Pohjois-Savon liitolle 26.6.2017. Lausunnon tavoite oli nostaa luovat alat kehittämistoiminnan kärjeksi Pohjois-Savossa. Lausunto sisälsi ehdotuksen luovien alojen maakunnallisen kehittämisohjelmatyön aloittamiseksi Savonia-ammattikorkeakoulun koordinoimana.

Maakunnat Suomessa kohdentavat kehittämistoimia luoviin aloihin, taiteeseen ja kulttuuriin eri tavoin. Tämä kävi ilmi Taiteen edistämiskeskuksen Kuopion yksikön maakuntaliitoille tekemässä kartoituksessa vuonna 2018, jolloin myös hanke aloitettiin. Muutamasta maakunnasta, mukaan lukien Pohjois-Savo, puuttuu vielä maakuntaliittojen tai Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) koordinoima kulttuuri- tai luovan alan työryhmät.

Taiteen edistämiskeskus kutsuu vuosittain maakunnan kulttuurivastaavia kokoon teemakeskusteluihin tiedottaakseen ajankohtaista asioista tai kutsuakseen mukaan yhteishankkeiden suunnitteluun. Esimerkkinä voi mainita Kuopion kaupungin saama avustus kuntien alueellisesta kehittämishankkeesta, joka liittyy taiteen ja kulttuurin hyvinvointia edistävään työhön ja taiteen saavutettavuuden edistämiseen. Ylä-Savossa on toiminut vuosien ajan tiiviisti kuntien kulttuurivastaavien verkosto, minkä ansiosta alueelta löytyy myös kulttuuristrategia.

Luovat alat kokonaisuutena kattavat ison määrän toimialoja. Kokonaisuuden sisältä luovan talouden sektorin katsotaan käsittävän median, palveluiden, taiteen ja kulttuurin alueita. Näiden toimialojen merkitystä ja toimintaa alueiden hyvinvoinnin, elinkeinojen, alueen veto-voiman ja viihtyisyyden edistämiseksi tullaan tukemaan tulevan EU-ohjelmakauden aikana kansallisesti ja kansainvälisesti. Luova Pohjois-Savo kehittämisohjelma toteuttaa työ- ja elinkeinoministeriön kahta keskeistä ohjelmaa. ”Aluekehittämispäätös 2020–2023” (2) nostaa luovan osaamisen, luovat alat, luovan talouden sekä sivistyksen aluekehityksen voimavaraksi. ”Luovan talouden tiekartta” (3) kasvattaa luovien alojen työpaikkoja, BKT-osuutta sekä parantaa työntekijöiden työskentelyedellytyksiä. Euroopan Unionin vihreän kehityksen ohjelma (https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en) sekä luovan talouden edistäminen mahdollistavat monialaisen ja uutta arvoa luovan yhteistyön toteuttamisen esimerkiksi ekosysteemistyössä.

2. MITÄ OVAT LUOVAT ALAT?

Luovuus on kykyä tuottaa uusia, omaperäisiä tulkintoja ja tehdä ne näkyviksi. Luovien alojen ytimessä on luovuutta hyödyntävä tekeminen, taito ja visio. Työn tekemisen sisällöt ja muodot reagoivat nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Luovien alojen osaajille on ominaista monialainen toiminta, yhteiskehittäminen ja verkostoissa työskentely. Luovuuteen perustuvat tuotteet ja palvelut ovat uudenlaisten arvoverkkojen ja ekosysteemien keskeisiä osia. (4)

Luovilla aloilla tarkoitetaan ammattialoja, jossa luovuudella on keskeinen rooli. Ne toimivat taiteen, kulttuurin ja innovaatiotoiminnan leikkauspisteissä ja tuottavat elämyksiä, taidetta, palveluita ja tuotteita, jotka lisäävät elämän laatua sekä taloudellista menestystä. Alan osaajille on ominaista esteettinen, visuaalinen ja kulttuuriosaaminen, tuotteiden valmistus ja käden- taidot sekä yritystoiminta. (5)

Tässä kehittämissuunnitelmassa käytetään luovien alojen määritelmää, johon pohjautui myös valtioneuvoston ”Aineettoman arvонуonnin kehittämissuunnitelma”, 2014–2020. Sen tavoitteena oli parantaa edellytyksiä aineettomiin investointeihin, pääoman hyödyntämiseen ja arvонуontiin liittyvään osaamiseen sekä innovaatioihin perustuvan liiketoiminnan syntymiseen ja kehittymiseen Suomessa. Tavoitteena oli myös vahvistaa kulttuurin tuotannon taloudellista perustaa. (6)

2.1 LUOVA TALOUS

Uutta arvonluontia tuottava, luovasta osaamisesta ja luovista aloista syntyvä liiketoiminta (luova talous) voidaan yritystoiminnan ja verkostojen kehittämisen näkökulmasta jakaa kolmeen ryhmään: luovat sisällöt, luovat palvelut ja luovat tuotteet sekä kulttuuri (Taulukko 1).

LUOVAT SISÄLLÖT	LUOVAT PALVELUT	LUOVAT TUOTTEET JA KULTTUURI
<ul style="list-style-type: none"> • Digitaalinen jakelu, alustat • Liiketoiminnan skaalautuvuus • Kansainvälinen liiketoiminta <ul style="list-style-type: none"> • julkaisutoiminta verkossa • radio • televisio • kirjallisuus • lehdet • musiikki • av-ala • peliteollisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Poikkitoimialainen liiketoiminta • Mikroyrityksistä suuriin <ul style="list-style-type: none"> • muotoilu • arkkitehtuuri • vaatesuunnittelu • mainonta • (markkinointi)viestintä 	<ul style="list-style-type: none"> • Paikalliset ja alueelliset yritykset • Alueiden houkuttelevuus, matkailu <ul style="list-style-type: none"> • festivaalit • tapahtumat • esittävä taide • galleriat • museot • kuvataide ja muu visuaalinen taide • käsi- ja taideteollisuus • jne.

Taulukko 1. Työ- ja elinkeinoministeriö jakaa luovat alat kolmeen pääkategoriaan (5)

- Luovat sisällöt kattavat monistettavat tuotteet, joiden jakelukanavat ovat pääosin digitaalisessa ympäristössä. Liiketoiminta näissä yrityksissä ja niiden muodostamissa klustereissa on kansainvälistä tai kansainvälisestä kilpailusta riippuvaista kasvuyritystoimintaa. Alustatalous muokkaa arvoketjuja. Työnjako ja toimijoiden roolit arvonluonnissa ovat mullistuneet yhdessä vuosikymmenessä.
- Luovat palvelut kattavat luovan osaamisen hyödyntämisen muilla toimialoilla. Luovaa osaamista tarjoavien palveluiden merkitys on sen asiakkaalleen tuomassa lisäarvossa ja kilpailukyvyn kasvattamisessa. Uuden arvonluonnin näkökulmasta erityisesti täällä alueella on valtava kasvupotentiaali, kun yritykset entistä tehokkaammin etsivät asiakkaalle parempaa arvoa tuottavia ratkaisuja.
- Luovat tuotteet ja kulttuuri kattavat tässä tarkastelussa liiketoiminnan, joka sisältää eri kohderyhmille suunnatut palvelut, esitykset, tapahtumat ja elämykset. Näille on tyypillistä lisätä alueen elinvoimaisuutta ja houkuttelevuutta sekä rakentaa identiteettiä tai brändiä, jolla on merkitystä esim. matkailun kannalta. (5)

Kokonaisuutta edistävät toimenpidealueet ja tehtävät löytyvät kokonaisuudessaan Taulukosta 6.

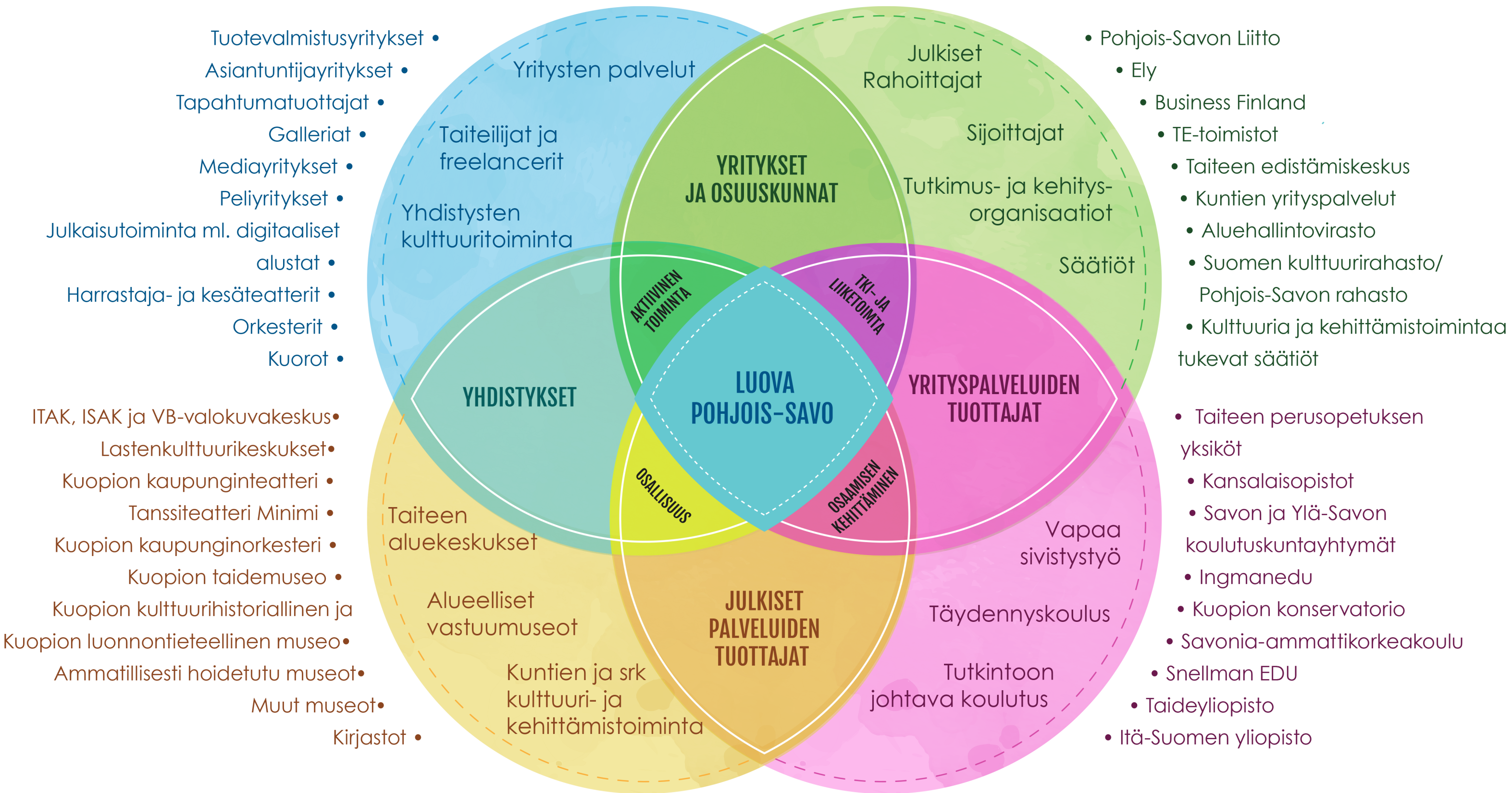
3. LUOVA POHJOIS-SAVON TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Pohjois-Savon luovien alojen toimintaympäristön (Kuva 1) mallinnus syntyi tarpeesta luoda kokonaiskuvaa Pohjois-Savon luovasta sektorista sekä lisätä ymmärrystä sen vaikuttavuudesta ja ristiinkytkennöistä yhteiskunnan eri sektoreilla. Yhteen koottua toimialatietoutta ei ollut hankkeen alkuvaiheessa käytettävissä. Toimintaympäristöanalyysin taustalle on poimittu kuntien yritysrekistereistä toimialaluokituksen avulla luovien alojen toimijat, käytetty Tilastokeskuksen vastaavia tietokantoja, Taiteen edistämiskeskuksen aluetietoperustaa, Pohjois-Savon liiton ylläpitämiä tilastoja sekä muita tietolähteitä, joita esitellään myöhemmissä kappaleissa. Pohjois-Savon luovien alojen toimijat ovat vahvasti sijoittuneet Kuopion seudulle.

Toimintaympäristön ytimen muodostavat osallisuus, jolla tarkoitetaan sekä kunnallisia että yhdistyspohjaisia kulttuurin palveluita ja kehittämistoimintaa. Aktiivinen toiminta on yritysten ja järjestöjen liiketoimintaa ja luovaa taloutta. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalla tarkoitetaan julkisella rahoituksella toteutettavaa kehitystyötä, joka kohdentuu esimerkiksi elinkeinojen ja alueiden uudistumiseen tai uuden tiedon tuottamiseen ja soveltamiseen. Osaamisen kehittäminen kattaa sekä tutkintoon johtavat kulttuurialan koulutukset että muun koulutustoiminnan. Keskeiset toimijaryhmät ovat julkinen sektori ja valtiontuen piirissä olevat organisaatiot, järjestökenttä, yritykset ja osuuskunnat sekä yrityspalveluiden tuottajat.

Toimija- ja toimintalohkojen välille ei ole tarkoituksen mukaista tehdä tarkkoja rajoja, sillä niissä on tunnistettavissa paljon yhteisiä toiminnan alueita ja ristiinkytkentöjä. Esimerkkeinä toimii taiteen ja kulttuurin kasvanut käyttö terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä, joka on monialaista ja organisaatorajat ylittävää toimintaa. Erilaisia toimijoita ja ammattilaisia yhdistävää toimintaa ovat myös tapahtumat, joita järjestetään runsaasti ympäri Pohjois-Savoa. Niillä on positiivinen vaikutus aluetalouteen ja työllistämiseen. Useat pohjoissavolaiset tapahtumat ovat tunnettuja niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Maakunnan keskuskaupunkina Kuopio haluaa toimia veturina laadukkaiden tapahtumien kehitystyössä.

LUOVA POHJOIS-SAVO -TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Kuva 1. Luova Pohjois-Savo-toimintaympäristö.

3.1 KUOPION KAUPUNKI LUOVAN TALOUDEN EDISTÄJÄNÄ

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Vähäkangas

Keskuskaupungeilla on merkittävä asema luovan talouden kehityksessä, koska toiminta säteilee myös ympäröiviin kuntiin. Kuopiossa kulttuuri-instituutioilla on ollut vahva asema. Kaupunginorkesterilla, kaupunginteatterilla, ammatillisesti hoidetuilla museoilla sekä kirjastolaitoksella on pitkä, yli satavuotinen historia, joka on alkanut kansalaistoiminnan pohjalta.

”Kulttuurilaitokset työllistävät alan ammattilaisia ja ne tarjoavat myös toimintaympäristön luovien alojen toimijoille. Yhteistoiminnan ja -kehittämisen avulla asukkaat on otettu yhä tiiviimmin mukaan toiminnan sisältöjen kehittämiseen.”

Kaupunkia määrittelee asuminen, sillä asukas on kaupungin toiminnan keskiössä. Kaupunki on ennen kaikkea kansalaistoiminnan alusta. Toinen määrittävä tekijä on toimeentulo ja sitä kautta eri toimialat ja niiden työllistävä vaikutus. Nykyisin kaupungin instituutiot yhdessä alan oppilaitosten kanssa luovat vahvan perustan toiminnan kehittämiselle. Yleisötyö, asukkaiden osallisuus on luoville aloille mahdollisuus lisätä ymmärrystä alasta ja samalla luoda tarvetta ja markkinoita luoville aloille. Tapahtumat ovat kokonaisvaltaisia elämyksiä, jotka vahvistavat mielikuvaa kiinnostavasta kaupungista. Tapahtumakaupunkina Kuopio haluaakin olla niiden laadussa nopeimmin kehittyvä.

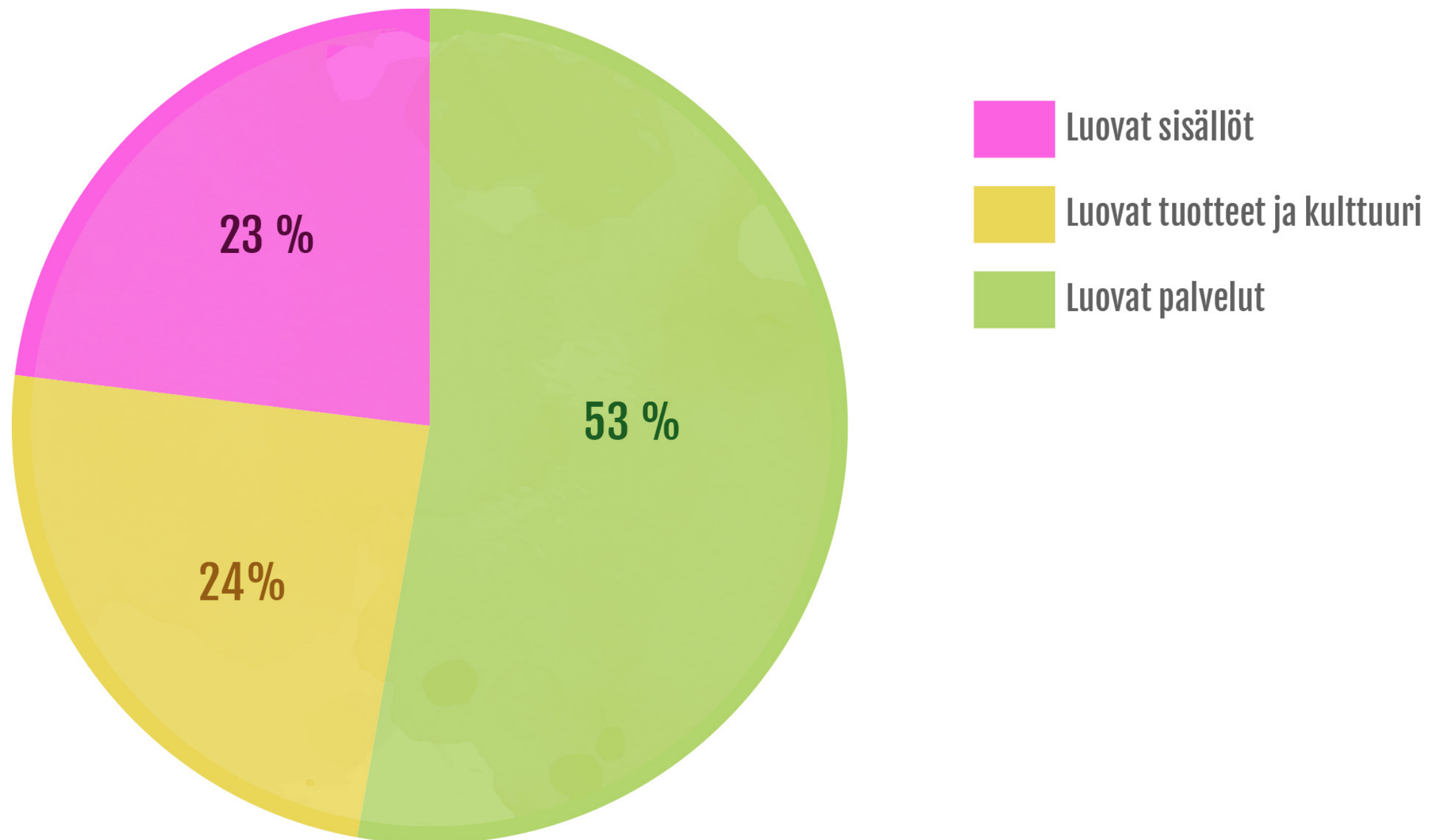
”Luovien alojen kaupunkiympäristö voisi olla kaupungin kehityksen elävä dynamo, joka antaa kaupungille aidon kilpailuvaltin.”

3.2 LUOVAN TALOUDEN LIIKETOIMINTAYMPÄRISTÖ

Toimialapohjainen tietoperusta on luovien alojen kohdalla rajallinen. Etenkään sen tuottamasta lisäarvosta muille aloille ei löydy julkista tilastotietoa. Alojen toimintaa tilastoitaessa toimialaluokitukset eivät suoraan vastaa ammattialoja. Esimerkiksi peliteollisuus kirjataan toimialaluokituksessa ohjelmistojen suunnitteluun ja valmistukseen. Luovia aloja tarkasteltaessa tarvitaan tilastollisen ajattelun muuttamista ja uudenlaisia tiedon tuotantotapoja. Vuonna 2018 hankkeessa tehdyn selvityksen pohjalta nykyiset toimialaluokitukset eivät anna kattavaa kuvaa luovien alojen työllisyydestä ja toiminnasta sen koko laajuudessaan.

Pohjois-Savon luovien alojen yrityskantaa selvitettiin yhdistelmällä eri lähteistä saatuja tilastotietoja muun muassa kuntien yritysrekistereistä, Pohjois-Savon liiton tilastoista ja myöhemmin vielä Tilastokeskuksen tiedoista. Esimerkiksi Tilastokeskuksen yrityskannan vuositilaston mukaan luovien alojen toimipaikkoja oli 1430, joissa henkilöstöä noin 3200 henkeä ja yhteenlaskettu liikevaihto 376 miljoonaa euroa. Mukana on kuitenkin konserneja, joiden päätoimipaikka on maakunnan ulkopuolella ja joilla on toimipisteitä Pohjois-Savon paikkakunnilla. Tilastoissa käsitellään kuitenkin yrityksen koko yhteenlaskettua liikevaihtoa ja henkilöstömääriä, jolloin se ei anna oikeaa alueelle kohdentuvista tiedoista. Työllisyysvaikutus on kuitenkin suurempi, koska luvuista puuttuvat esimerkiksi taiteilijat, jotka eivät ole yritysrekistereissä sekä kuntien kulttuurilaitoksissa työskentelevät.

Aidomman kuvan luomiseksi hankkeessa tehtiin eri tiedonlähteitä yhdistelevä koonti Pohjois-Savon luovien alojen yrityksistä ja muista toimijoista. 60 % toimii Kuopiossa, Varkaudessa noin 8% ja Iisalmessa noin 6 %. Yrityksien toimialoista lukumääräisesti suurin on valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta -toimialaluokituksen alla (74201). Tämän jälkeen tulevat mainostoimistot (73111) ja taiteellinen luominen (90030). Pohjois-Savon luovat alat ovat työ- ja elinkeinoministeriön mukaisen luokituksen mukaan jakaantuneet alueella Kuva 2 mukaisesti.

Kuva 2. Pohjois-Savon Luovat alat työ- ja elinkeinoministeriön toimialan mukaan.

Toimialalla monet työllistyvät palkkatyössä, apurahajaksojen ja projektirahoituksen kautta sekä mahdollisesti osa-aikaisina yrittäjinä tai osuuskuntien ja laskutuspalvelujen kautta. Luovi-
en alojen y-tunnuksia on Pohjois-Savossa hieman yli 1000 kappaletta.

Luovien alojen aluetaloudellisesta vaikuttavuudesta Pohjois-Savossa ei tutkimuskoostetta ole saatavilla. Tapahtumien osalta ne ovat kuitenkin mukana matkailun tutkimuksissa. Matkailun vaikuttavuudesta, joka sisältää kulttuuritapahtumat, on julkaistu tutkimus vuonna 2015 (7) ja vuonna 2021 ilmestyy Pohjois-Savon matkailutulo ja -työllisyystutkimus. Sen tiedot perustuvat vuoden 2018 tilastoihin. Niiden mukaan virkistys- ja muiden palveluiden osuus oli 12.8 miljoonaa euroa ja 137 henkilötyövuotta. Tämä palvelukokonaisuus kattoi kulttuuri-, urheilu- ja virkistyspalvelut. Pohjois-Savon kehittämisen kärkien matkailuosiossa tapahtumatuotanto nähdään matkailun yhtenä vetovoima- ja kilpailutekijänä:

”Matkailun kilpailukykyä haetaan kansainvälistymisestä, houkuttelevista ja laadukkaista tuotteista ja tuotepaketeista kansainvälisille markkinoille.” (8)

3.3 TUTKIMUS-, KEHITYS- JA INNOVAATIO TOIMINTA LUOVILLA ALOILLA

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio (TKI) -toiminta on yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen la-
kisääteistä toimintaa. Organisaatiot tuottavat alueelle osaamispää omaa niin opiskelijoiden
kuin tutkijoiden, asiantuntijoiden ja opettajien kautta. Kunnilla on kulttuurin ja taiteen alueilla
omat, laissa määrätyt kehittämistehtävänsä. TKI-toiminnan kokonaisuuteen kuuluvat lukuisat
muut luovien alojen toimijat kuten yritykset, yhdistykset ja julkiset toimijat kuten esimerkiksi
taiteen aluekeskukset. TKI-toimintaan tukea saadaan rahoituksen kautta, jota alueella myön-
tävät eri tahot kuten ELY-keskus, Business Finland, Pohjois-Savon liitto, eri kehittämissyhdisty-
kset sekä säätiöt.

3.4 KULTTUURIALAN KOULUTUS

Pohjois-Savon luovien alojen toimintaan vaikuttaa oleellisesti alueen vahva koulutuskenttä ja elinikäisen oppimisen mahdollistava koulutuspolku aina varhaiskasvatuksesta jatko-opintoihin. Pohjois-Savon alueella toimii 17 koulutusorganisaatiota (Taulukko 2). Valtaosasta tätä polkua vastaavat kunnat lakisääteisten tehtäviensä kautta. Kattava kansalaisopistojen verkosto huolehtii pääosin vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen järjestämisestä. Lisäksi kulttuurin ja taiteen alojen yhdistykset ja yritykset järjestävät opetusta oman toimintansa kautta. Toisen asteen ja korkea-asteen tutkintoon johtavista koulutuksista vastaavat ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulut ja Taideyliopisto.

Alan koulutus tuo luovan alan osaajia alueelle, ja oppilaitokset työllistävät ammattilaisia sekä täyspäiväisesti että osa-aikaisesti. Lisäksi oppilaitokset tuottavat opetukseen liittyvän yleistyön kautta sisältöjä kuntalaisille. Alueilla, joissa luovien alojen, taiteen ja kulttuurin koulutusta ei ole, edellisiin liittyvien peruspalvelujen tuotanto vaikeutuu ammattilaisten vähyyden vuoksi.

Koulutusasteiden ja yksittäisten oppilaitosten vaikuttavuutta tutkinnon suorittaneiden osalta voi seurata Opetushallituksen ylläpitämästä Vipunen-tietokannasta. Sinne kerätään ammatteihin valmistuneiden tietoja yksi, kolme tai viisi vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen työllistymiseen, jatko-opintoihin sijoittumiseen, ammattiasemaan sekä muuhun toimintaan liittyen. Lisätietoja: <https://vipunen.fi/fi-fi/>

Vuonna 2020 valmistui jatkuvan oppimisen uudistustyö, joka jatkuu yli meneillään olevan hallituskauden. Uudistus painottuu työikäisten osaamistarpeisiin, jotka syntyvät työelämän muutoksista. Osaava työvoima tukee kestävästä kasvusta, innovaatioita, kilpailukykyä ja sitä kautta alueiden hyvinvointia. ”Osaaminen on paras turva työn, teknologian ja maailman muutoksissa. Tarvitsemme uudenlaista osaamista, yksilöllisiä koulutuspolkuja ja osaamisen päivittämistä. Tähän tarpeeseen vastataan jatkuvalla oppimisella.” (9)

Taulukko 2. Pohjois-Savon kulttuurialan koulutuspolku, tilannekuva 2020.

VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS	PAINOTETTU PERUSOPETUS	TAITEEN PERUSOPETUS	VAPAA SIVISTYSTYÖ	TOINEN ASTE	ALEMPI KORKEAKOULUTUTKINTO	YLEMPI KORKEAKOULUTUTKINTO	JATKO-OPINNOT
<p>lisalmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pilke musiikki-päiväkotit Vipinä <p>Kiuruvesi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuorevirran painotettu esiopetus (musiikki) • Pilke musiikki-päiväkotit Tempo <p>Kuopio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikkipäiväkotit Ketunpoika • Musiikkipäiväkotit Priimi • Steinerpäiväkotit PikkuSaima • Taidepäiväkotit Valo <p>Siilinjärvi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikkipäiväkotit Priimi • Pilke Musiikki-päiväkotit Nuotti 	<p>lisalmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Edvin Laineen koulun musiikin opetus <p>Kuopio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hatsalan koulun kuvataiteen opetus • Kalevalan koulun musiikin ja tanssin opetus • Minna Canthin koulun musiikin ja tanssin opetus • Pirtin koulun kuvataiteen opetus • Rajalan koulun musiikin opetus 	<p>Ylä-Savo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu, Lapinlahti • lisalmen kuvataidekoulu • Ylä-Savon musiikkiopisto, lisalmi <p>Kuopio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuopion konservatorio (musiikki ja tanssitaide) • Kuopion Taideopisto (kuvataide, teatteri, tanssitaide) • Kuopion Tanssi-studio • Musiikkikoulu Kan-tele <p>Leppävirta, Varkaus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Soisalo-opisto (musiikki, tanssi, kuvataide ja käsityö) • Taito käsityökoulu <p>Kansalaisopistot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuvataide: Kiuruvesi, Kuopio, Lapinlahti, Pielavesi, Siilinjärvi • Käsityö: Kuopio, Siilinjärvi, Vieremä • Musiikki: Kuopio, lisalmi, Siilinjärvi • Tanssi: Siilinjärvi, Suonenjoki 	<p>Kansalaisopistot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lisalmen kansalaisopisto • Kaskikuusen kansalaisopisto • Kiuruveden kansalaisopisto • Kuopion kansalaisopisto • Pielaveden ja Keiteleen kansalaisopisto • Siilinjärven kansalaisopisto • Sisä-Savon kansalaisopisto • Soisalo-opisto • Sonkajärven kansalaisopisto • Vieremän kansalaisopisto <p>Muu koulutus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pohjois-Savon opisto • Taiteen ja kulttuurin järjestökenttä • Yksityiset yritykset 	<p>Ingmanedu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinto • puuteollisuuden perustutkinto • taideteollisuusalan perustutkinto • tekstiili- ja muoti-alan perustutkinto <p>Kuopion konservatorio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musiikkialan perustutkinto (muusikko, musiikkiteknologi) <p>Kuopion taidelukio Lumit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ilmaisutaidon painotettu opetus • musiikin ja tanssin erityislukio <p>Lapinlahden Kuvataidelukio</p> <p>Savon ammattiopiston perustutkinnot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arkkitehtuuri- ja rakentaminen • tekstiili- ja vaate-tusala, graafinen ja viestintäteknikka • viestintä- ja informaatiotieteet 	<p>Savonia-ammatti-korkeakoulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • muotoilija • musiikkipedagogi • tanssinopettaja • monimuotokoulu-tus • Avoin AMK <p>Täydennyskoulutus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • erikoistumiskoulu-tukset • korkeakoulu-diplomit <p>Taideyliopiston Sibelius-Akatemian yksikkö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musiikin kandidaatti 	<p>Itä-Suomen yliopisto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • avoimet yliopisto-opinnot <p>Savonia-ammatti-korkea-koulu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • muotoilija (YAMK) • musiikkipedagogi (YAMK) • tanssinopettaja (YAMK) <p>Taideyliopiston Sibelius-Akatemian yksikkö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musiikin maisteri • avoimet yliopisto-opinnot 	<p>Taideyliopiston Sibelius-Akatemian yksikkö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • musiikin tohtori-koulutus

3.5 PALVELURAKENNE – LIIKETOIMINTA, RAHOITUS JA NEUVONTA

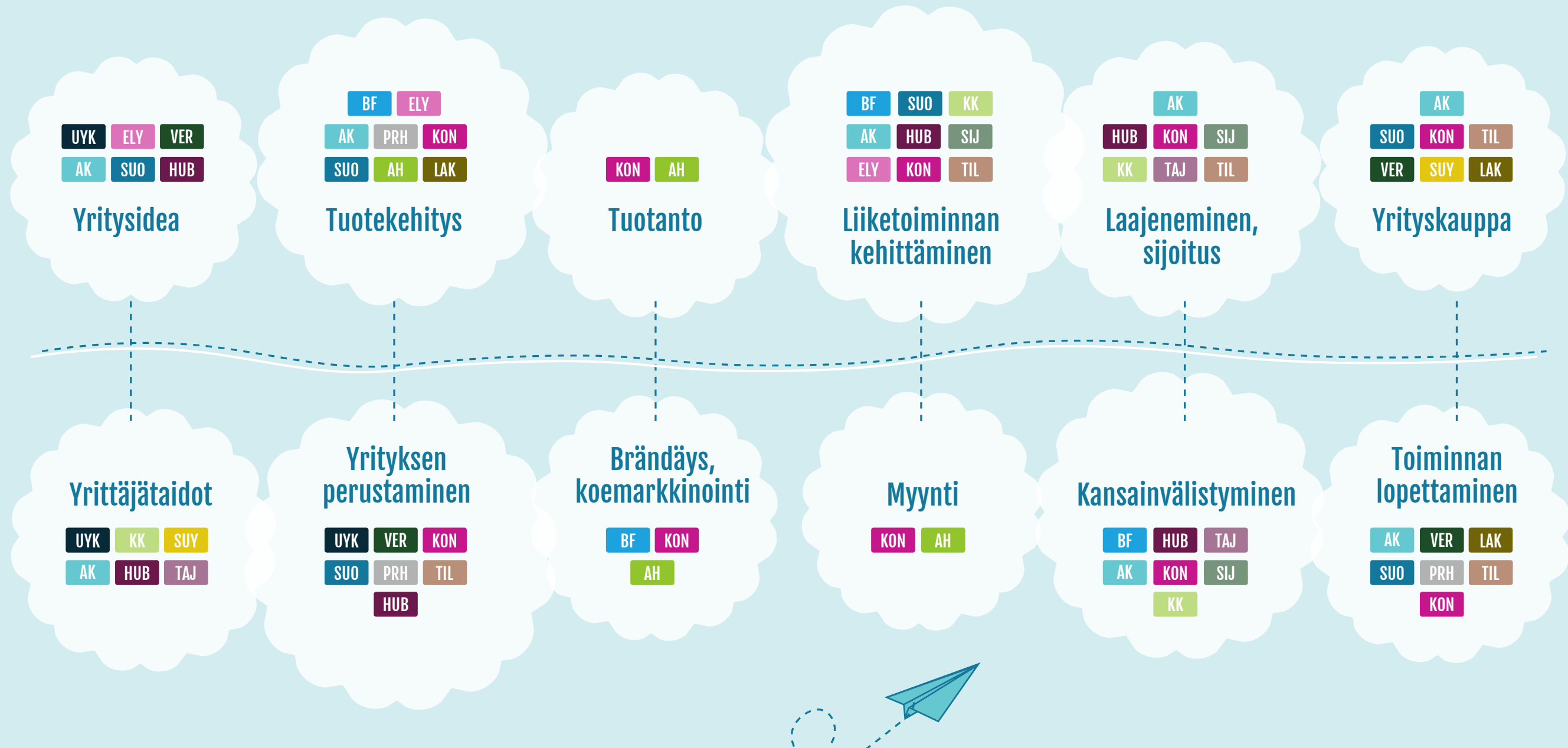
Kuntien yrityspalveluiden toteutuksessa on kuntakohtaisia eroja. Kuopioon on käynnistetty Business Center Pohjois-Savo, jota koordinoi Savonia-ammattikorkeakoulu yhdessä kumppaneidensa Savon ammattiopiston (Sakky), Kuopion kaupungin, Varkauden Navitas Kehitys Oy:n sekä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Mukana toiminnassa ovat myös Iisalmen kaupunki ja Ylä-Savon ammattiopisto YSAO. Ylä-Savossa Iisalmen yrityspalveluja hyödyntävät myös Sonkajärvi ja Lapinlahti. Sonkajärvellä ja Vieremällä toimii Aluepro Oy. SawoGrow toimii Sisä-Savossa ja sen toiminta-alueeseen kuuluvat Keitele, Pielavesi ja Suonenjoki. Muissa kunnissa on omat yrityspalvelunsa. Uusyrityskeskukset löytyvät Kuopiosta ja Varkaudesta.

Creative Finland on julkaissut vuonna 2020 Luovien alojen palvelupolun, joka sisältää julkiset ja yksityiset yrityspalvelut (Kuva 3). (10) Pohjois-Savon alueella julkiset neuvontapalvelut löytyvät:

- UYK Uusyrityskeskukset: Kuopionseudun Uusyrityskeskus, Wäläky Keski-Savon Uusyrityskeskus
- BF Business Finland
- AK Alueelliset kehittämissyhdistyksien: Iisalmen Teollisuuskylä Oy, Navitas Kehitys Oy, Kehitysyhtiö Sawogrow Oy, AluePro Oy
- ELY: Pohjois-Savon Elinkeino-, Liikenne ja Ympäristökeskus
- HUB: Yllä mainitut alueelliset kehittämissyhdistyksien, Business Center Pohjois-Savo, kuntien yrityspalvelut
- Kauppakamarit: Kuopion alueen kauppakamari
- Suomen yrittäjät: Savon yrittäjät

Kuva 3. Creative Finland on julkaissut kansallisen luovien alojen palvelupolun.

NEUVONTAPALVELUT LUOVIENTOIMINNAN TUKENA

Julkiset neuvontapalvelut

UYK Uusyrityskeskukset	SUO suomi.fi
BF Business Finland	VER vero.fi
AK Alueelliset kehittämissyhtiöt	PRH PRH
ELY ELY-keskus	

Muut

HUB Hautomot, kiihdyttämöt, hubit
KON Konsultointi-, mentorointi ja muut kaupalliset palvelut
KK Kauppakamarit
AH Alihankintapalvelut
TAJ Toimialajärjestöt

SUY Suomen Yrittäjät
SIJ Sijoittajat
LAK Lakiasiantomisto
TIL Tilitoimisto

Huom.

Kuvassa mukailtu Creative Finlandin kuvitusta.

The background features abstract teal-colored shapes and dashed lines. A large teal shape is in the top-left corner, and another is in the bottom-right corner. Dashed teal lines connect these shapes and form decorative patterns. The text is centered in a bold, purple font.

4. POHJOIS-SAVON LUOVIEN ALOJEN KEHITTÄMISTARPEET

Pohjois-Savon luovien alojen kehittämistarpeita selvitettiin osallistamalla alan toimijoita vuosina 2018-2020 työpajoihin, joissa koottiin toimijoiden käsityksiä toimialan tilanteesta ja kehittämistarpeista. Yhteensä eri tilaisuuksia oli noin 20 ja niihin osallistui yli 300 toimijaa ja organisaation edustajaa. Työpajojen ja toimijatapaamisten perusteella koottujen näkökulmien pohjalta tehtiin verkkopohjainen kysely toimialalle vuonna 2019. Lisäksi hankkeessa tehtiin syvähaastatteluita (25 kpl), jotka on suunnattu yritysten luovan alan palvelujen ostoista vastaavalle henkilöstölle, rahoittajille ja koulutusorganisaatioille.

Kehittämis- ja toimenpideohjelman osana hankkeessa toteutettiin osallistujien tarpeista nouseita valmennuksia ja kokeiluja luovan alan osaamisen, liiketoiminnan ja työllisyyden kasvattamiseksi, alueellisen yhteistyön lisäämiseksi sekä toimintaedellytysten parantamiseksi. Lisäksi toimijoiden äänen esille saamiseksi hankkeelle perustettiin kaikille avoin Facebook-ryhmä sekä nettisivut liiketoiminnasta kertoville tarinoille sekä ostajan ja myyjän oppaille: <https://luovaveto.savonia.fi>

Luovien alojen tuotteiden ja palvelujen osalta tarvetta on markkinoinnin, myynnin ja liiketoiminnan osaamiselle sekä välittäjille pääasiassa kotimaan markkinoilla. Pohjois-Savon luovien alojen toimijat (yritykset, yhdistykset, freelancerit jne.) tarvitsevat jakelu- ja myyntikanavia ja markkinointisisältöä kansallisille ja kansainvälisille markkinoille. Toimijat tarvitsevat kontakteja, verkostoja ja kohdennettuja rahoituksia kasvuun ja kansainvälistymiseen. Vaikuttavuuden mittaamiseen eri tulokulmista tarvitaan yhteismitallisia indikaattoreita ja mittaustapoja. Monialainen toiminta on alojen vahvuus ja sen potentiaalia tulee tukea. Toimijoiden välinen avoin tiedonvälitys, yhteisölliset työtilat ja kohtaamispaikat, jaetut henkilöresurssit ja ekosysteemiajattelu lisäävät verkottuvaa liiketoimintaa ja palvelukokonaisuuksien luomista sekä helpottavat yhteistuotantojen toteuttamista.

Keskinäisen yhteistoiminnan rinnalla kehittämiskohteiksi nousivat myös yhteistyö muiden toimialojen kanssa liiketoiminnan kasvattamisessa, tieteen ja taiteen kohtaamisissa sekä kestävä kehityksen mukaisten toimintatapojen yhteiskehittämisessä.

Itäsuomalainen Kohtaaminen huipulla –tapahtumasarja on esimerkki tieteen ja taiteen kohtaamisesta. Tällaisissa tilaisuuksissa on mahdollista konkretisoida ratkaisuja esimerkiksi ilmastomuutokseen. Ratkaisujen kautta ilmastonmuutos ja luontokato koskettavat ihmisten arkea tavalla, joka johtaa ajattelun ja sitä kautta käyttäytymisen muutokseen.

Jatkuva oppiminen elämän ja työuran eri vaiheissa koettiin välttämättömäksi oman ammatillisen osaamisen ylläpitämisessä ja laajentamisessa. Tutkintokoulutuksiin toivottiin lisää liiketoiminta- tai yrittäjyysopintoja. Aihepiireiksi toimialalta nousivat muun muassa digitalisaatiokehityksen parempi hyödyntäminen, myyntiosaamisen sekä yleisemmin liiketoiminta- ja tuotteistusosaamisen kehittäminen.

Osaamisen sanoittaminen on erityisen tärkeää silloin, kun on kyse aineettomista palveluista. Tarinoiden, esimerkkien ja hyvien tuloksien esille tuominen on alueellisesti tärkeää, koska tietämys luovien alojen osaamisesta vaihtelee suuresti. Ratkaisukeskeisten ja luovien menetelmien lähestymistapoja muiden toimialojen haasteiden ratkaisijoina tulee saada enemmän näkyville vaikuttavuuden ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi. Luovien alojen vaikuttavuus Pohjois-Savossa pitää tuoda näkyväksi.

Kestävän kehityksen tavoitteet haastavat tulevaisuudessa liiketoimintaa, kun etsitään uusia vastuullisia toimintatapoja ja tuotteita. Tarvitaan asiakasymmärrystä ja kehittämistä uuden liiketoiminnan rakentamiseen. Muutosjoustavuus syntyy yhteiskunnan ja maailman ymmärtämisestä sekä yhteistyöstä. Alkuvaiheen yhteistyöhön ja kumppanuuspöytiin tarvitaan jatkuvuutta sekä johtajuutta asioiden edistymiseksi. Kumppanuusmalleja ja nk. pyöreän pöydän tapaamisia tulee kehittää. Lisäksi tarvitaan ymmärrystä siitä, miten arvomaailmat muuttuvat ja ratkaisevat esimerkiksi kulutusvalintoja. Tarvitaan entistä enemmän jaetun arvon luomista kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi; tieteidenvälisyys, jatkuva oppiminen, vastuullinen ja vaikuttava liiketoiminta sekä kulttuurinen kestävyys kietoutuvat kokonaisuudeksi, joka luo merkityksellistä elämää ihmisille isojen muutosten keskellä.

Green Deal on Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, jolla Euroopan Unioni siirtyy kestäväan talouteen. Se on myös osa YK:n kestäväan kehityksen Agenda 2030:n toimenpiteitä. Kestäväan talouteen päästään, kun ilmasto- ja ympäristöhaasteet käännetään kaikissa toimintapolitiikoissa mahdollisuuksiksi ja pidetään huolta siitä, että muutos toteutetaan kaikkien kannalta oikeudenmukaisesti eikä kukaan syrjäydy. Inhimillisen turvallisuuden (human security) lähestymistapa tarjoaa edellisten toimenpiteiden edistämiseen kehyksen, jolla voidaan edistää kestäväan kehityksen ja ihmisten arjen turvallisuuden välisiä kytköksiä. Se auttaa arvioimaan, kehittämään ja toteuttamaan muutosjoustavampia yhteiskuntia, joissa arjen turvallisuutta on suojattu entistä paremmin äkillisiltä ja vahingollisilta häiriöiltä. Kehityskulkujen toteuttaminen edellyttää ruohonjuuritason yhteiskehittämistä ja ristiin pölyttämistä, joissa luovilla ja ratkaisukeskeisillä menetelmillä tulee olemaan merkittävä rooli. Ihmisten tietoisuuden ja voimaantumisen lisääminen omaan tulevaisuuteen vaikuttamisessa on keskeinen osa ilmastotyötä.

Itä-Suomen yhteinen kulttuuripääkaupunkialoite Saimaa-ilmiö ja Europe Direct järjestivät kolmen työpajan sarjan: ”Saimaa-ilmiö Goes Bauhaus”, johon osallistui yli 100 itäsuomalaista elinkeinoelämän, taiteen ja kulttuurin ammattilaista sekä tutkimus- ja oppilaitosten edustajaa. Työpajat liittyivät Euroopan komission syksyllä 2020 lanseeraamaan aloitteeseen ”The European New Bauhaus”. Se on ympäristö-, talous- ja kulttuurisektoreita yhdistävä aloite, joka pyrkii kokoamaan yhteen suunnittelun, kestäväan kehityksen, saavutettavuuden ja investointien näkökulmia. Käsillä olevan globaalin ilmastokriisin ja luontokadon myötä tavoitteena on rakentaa kulttuurista muutosta kohti vihreämpää taloutta osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa.

5. KEHITTÄMISOHJELMA: LUOVA POHJOIS-SAVO TULEVAISUUDEN TOIMENPITEET

Tulevaisuutta koskeva tieto on epävarmaa. Tulevaisuuden tutkimus perustuu kuvitteluun, analyysiin ja osallistumiseen. Tulevaisuus sisältää myös villejä kortteja. Tulevaisuuden osaa-misalueita ennustettaessa nousevat esille pehmeät arvot kuten luovuus, uteliaisuus, kommu-nikaatio, intohimo ja yrittäjäyys. Tämä tuo luovia aloja muiden alojen rajapinnoille. Asiakkaat hakevat brändejä, jotka vastaavat heidän arvoihinsa. ”B2B-liiketoiminnassa teknologiaan yh-distetyt palvelut, hyvin suunniteltu käyttäjäkokemus ja laadukas johtaminen luovat uutta kil-pailuetua. Asiakkaiden tavoittaminen globaalisti on mahdollista myös pienemmille yrityksille, jotka onnistuvat erottumaan joukosta.” (11)

Luova talous kasvaa nopeammin kuin muut alat, koska luovuutta on hankala automatisoida. Luova ala ei kasva pelkästään itsekseen, vaan se tukee kasvamisessa myös muita aloja. Tek-nologisen kehityksen, innovaatioiden ja globaalin tietoisuuden ansiosta talous on siirtymässä kohti luovaa teollisuutta edistääkseen ja parantaakseen maailmaa. Tähän linkittyy myös kestä-vän kehityksen ajattelu (Agenda 2030). (12)

Tammikuussa 2021 julkaistu tutkimus ”Eurooppaa jälleenrakentamassa: kulttuuriin ja luo-vuuteen perustuva talous ennen ja jälkeen koronan” viestitti, että kulttuuri ja luovat alat ovat avainasemassa Euroopan kasvussa ja talouden jälleenrakennuksessa. Tutkimuksen teetti Eu-roopan tekijänoikeusjärjestöjen kattojärjestö GESAC (European Grouping of Societies of Au-thors and Composers) ja toteutti useiden muiden eurooppalaisten luovan alan järjestöjen ja organisaatioiden yhteenliittymä.

Tutkimuksessa kuvataan Euroopan luovien toimialojen kasvua ennen pandemiaa sekä koro-nan niille aiheuttamia valtavia vaikutuksia. Siinä esitetään myös kulttuurin ja luovan alan toi-pumista edistäviä suosituksia sekä mahdollisuuksia, joilla kulttuuri voi osallistua EU:n talou-den elvyttämiseen. Tutkimuksen mukaan kulttuuri ja luovat alat ovat kasvaneet viime vuosina Euroopassa keskimääräistä nopeammin. Ennen koronaa ne muodostivat jo 4,4 % EU:n brut-tokansantuotteesta ja työllistivät yli kaksi kertaa enemmän ihmisiä kuin tietoliikenne ja auto-teollisuus yhteensä. Kulttuuri ja luovat alat ovat kuitenkin koronasta toiseksi eniten kärsinyt toimiala. (13)

5.1 TULEVAISUUDEN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Tämän toimenpideohjelman toimenpiteet ja tehtävät ovat ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi alueella. Vastuu niiden toteuttamisesta koko Luova Pohjois-Savo -toimijakentällä sekä sitä tukevilla tahoilla. Näistä lisätietoja taulukossa 3.

Taulukko 3. Toimenpiteiden edistäjätahot toimenpidealueittain.

Toimenpidealue	Edistäjät	Lisätietoja
Luovien alojen vaikuttavuuden ja näkyvyyden lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kuntien ja kaupunkien kehityspalvelut • Taiteen edistämiskeskus Taike • Luovien alojen toimijakenttä • Välittäjät / tuottajat • Yritysten neuvonta- ja tukipalvelut • Itä-Suomen Hyvinvointivoimala • Yksityiset palveluntarjoajat • Alueen koulutusorganisaatiot • BusinessCenter Pohjois-Savo • DigiCenterNS • Kuntien yrityspalvelut • Alueelliset kehittämissyhdistyksen • Uusyrittäjäkeskukset • Pohjois-Savon liitto • ELY-keskus • Savonia-ammattikorkeakoulu • Savon yrittäjät 	<ul style="list-style-type: none"> • TEM: Luovan talouden tiekartta (3) • Aluekehittämisspätös 2020-2023 (2) • Yrittäjyyskasvatusstrategia • Hiilineutraali Pohjois-Savo • Laki kuntien kulttuuritoiminnasta • Maailman terveysjärjestö WHO • Valtakunnallinen taiteen, kulttuurin ja hyvinvoinnin yhteyspiste Taikusydän • Design Forum Finland • Ornamo ry • Suomen taiteilijaseura • Rakennustietosäätiö • Arkkitehtuurin tiedotuskeskus ja Suomen Arkkitehtiiliitto SAFA • SITRA • Business Finland
Jatkuva oppiminen elämän ja työuran eri vaiheissa	<ul style="list-style-type: none"> • Business Center Pohjois-Savo • Sakky • Savonia-ammattikorkeakoulu • Kuntien yrityspalvelut ja hankinnoista vastaavat • IngmanEdu • Kuopion konservatorio • Humak • SnellmanEDU 	<ul style="list-style-type: none"> • Opetusministeriö • Opetushallitus
Kasvu- ja kansainvälistyminen	<ul style="list-style-type: none"> • Pohjois-Savon liitto • Business Center Pohjois-Savo • Pohjois-Savon ELY-keskus • Kunnat • Savonia-ammattikorkeakoulu • Itä-Suomen yliopisto • Alueen tunnistetut ekosysteemit 	<ul style="list-style-type: none"> • Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (Green Deal) • Inhimillinen turvallisuus (Human Security) • European Commission. New Bauhaus movement • TEM Luovan talouden tiekartta (3)

Luova Veto! -hankkeessa tehdyn taustatyön tuloksena on tehty esitys Pohjois-Savon luovien alojen visiosta, tavoitteista (Taulukko 5) ja toimenpiteistä (Taulukko 6)

Taulukko 5. Toimenpiteiden edistäjätahot toimenpidealueittain

VISIO: Luovat alat synnyttävät alueelle uutta arvoa ja hyvinvointia sekä lisäävät alueen vetovoimaa.

TAVOITTEET:

- Pohjois-Savossa toimii kansainvälisesti verkottunut luovan talouden ekosysteemi
- Pohjois-Savon luovat alat uudistavat kärkialoja
- Luovien alojen osaaminen poikki leikkaa kaikkia toimialoja
- Luovat alat toteuttavat kestävän kehityksen tavoitteita

MITÄ:

Luovat alat synnyttävät alueen asukkaille ja toimialoille uutta arvoa ja lisäävät alueen vetovoimaa. Uusia arvo perustuu kulttuuriselle kestävyydelle, jonka osia ovat sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys.

MITEN:

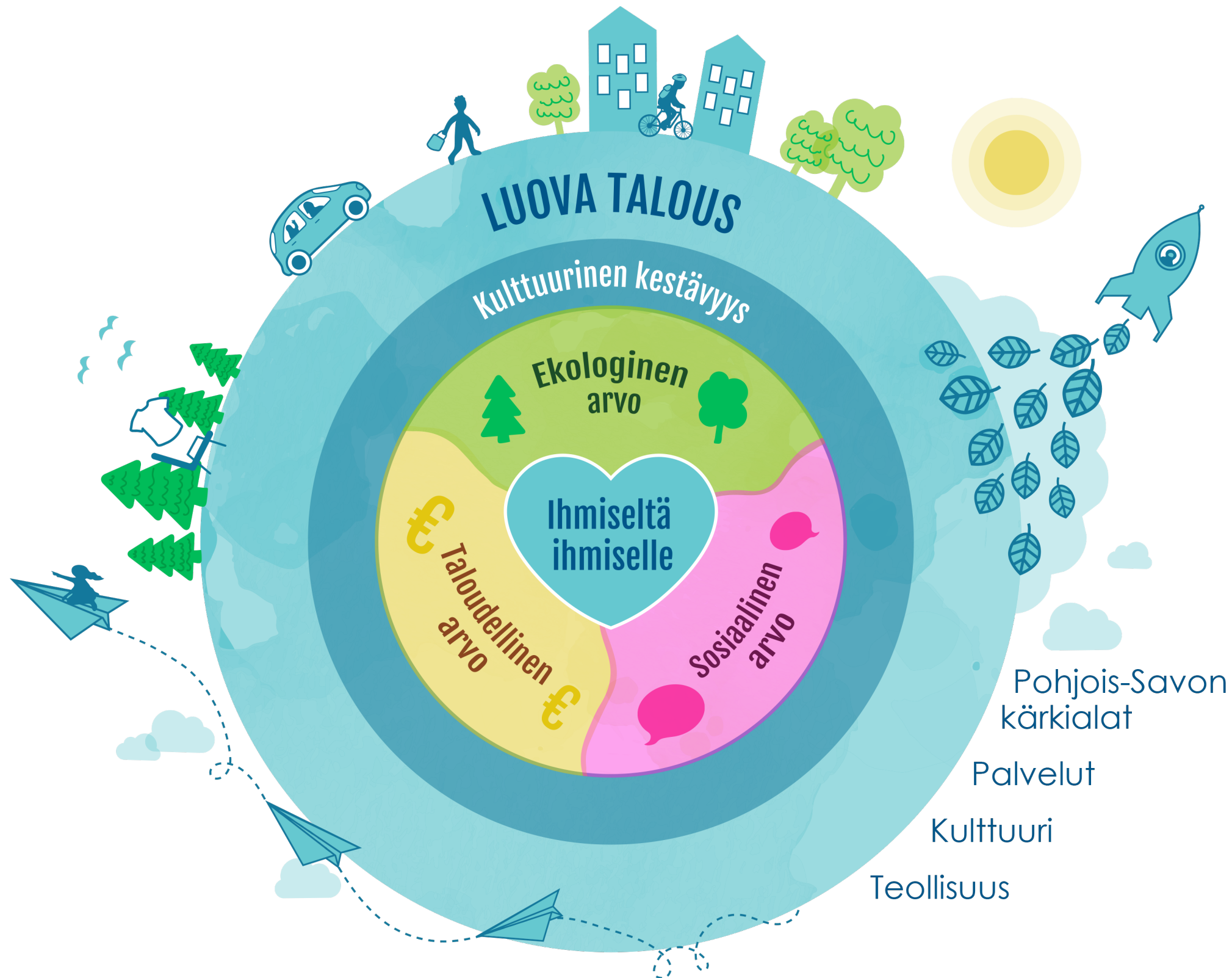
Uutta arvoa ja alueen vetovoimaa kehitetään lisäämällä luovien alojen vaikuttavuutta ja näkyvyyttä, uudistamalla osaamista ja edistämällä kansainvälistymistä. Tätä tehdään edistämällä ristiin pölytystä ja verkostoitumista sekä vahvistamalla tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa. Työkaluna toimii luovan talouden ekosysteemi.

MIKSI:

Pohjois-Savon kestävän tulevaisuuden rakentaminen vaatii elinkeinojen murroksen hallintaa. Alueen muutosjoustavuus ja elinvoima vahvistuvat luovien alojen ekosysteemin avulla.

Luovan talouden visio vuodelle 2030 on, että luovat alat synnyttävät Pohjois-Savon asukkaille ja toimialoille uutta arvoa ja hyvinvointia sekä lisäävät alueen vetovoimaa (Kuva 4).

Kuva 4. Luova talous Pohjois-Savossa

**KESTÄVÄÄ TULEVAISUUTTA JA HYVINVOINTIA
LUOVAA OSAAMISTA HYÖDYNTÄEN**

Tulevaisuuskuva ”Kestävää tulevaisuutta ja hyvinvointia luovaa osaamista hyödyntäen” perustuu ihmislähtöiselle ajattelulle ja kulttuurisen kestävyuden käsitteelle, joka nivoo yhteen ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen arvopohjan. Kulttuurilla tässä yhteydessä tarkoitetaan kaikkea ihmisen tekemistä, aineellista ja aineetonta. Kulttuurinen kestävyys vahvistaa yhteisöjä koossa pitävää voimaa, joka luo merkityksellistä elämää ja sitä kautta rakentaa tulevaisuuskonetta.

Tavoitteena on, että luovat alat synnyttävät alueelle uutta arvoa ja hyvinvointia sekä lisäävät alueen vetovoimaa. Siihen päästään monialaisella yhteistyöllä, joka luo uusia edellytyksiä uusille innovaatioille, uudelle työlle ja uusille työpaikoille. Luovan osaamisen roolia Pohjois-Savon innovaatioekosysteemeissä on vahvistettava, sillä kestävään kehitykseen liittyviä ongelmia ei ratkaista yhden sektorin siiloissa. Ratkaisujen löytyminen edellyttää ristiin pölytystä ja yhteistyötä, jolloin asioita kyetään katsomaan eri näkökulmista. Luovien ja muiden toimialojen muutosjoustavuutta esimerkiksi Covid 19:n jälkeisessä ajassa voidaan vahvistaa monialaisissa ekosysteemeissä, jotka tarjoavat mahdollisuuden eri toimialojen kohtaamiselle ja aloja uudistavalle yhteistyölle. Tämä edistää innovaatioita, joilla on sekä yhteiskunnallista että taloudellista vaikuttavuutta.

Tulevaisuudessa luova talous tulisi nähdä poikkileikkaavana tekijänä tukemassa Pohjois-Savon kehittämiskärkialan kilpailukykyä ja vetovoimaa. Luovat alat vaikuttavat koko Pohjois-Savon alueen vetovoimatekijöihin hyvinvoinnin lisääjinä. Pohjois-Savossa on tunnistettu kuusi kehittämisen kärkeä, joissa maakunnassa on vahvaa kansainvälistä osaamista sekä yritystoimintaa, jossa teknologisen kehittämisen ja osaamisen avulla voidaan edistää elinkeinoelämän uusiutumista ja kilpailukykyä. Nämä ovat: kone- ja energiateknologia, puunjalostus, elintarvikkeet, hyvinvointitekniikka, matkailu sekä läpileikkaavina aloina vesi ja biojalostus. Näitä poikkileikkaavana elinkeinoelämän edistäjänä nähdään digitalisaatio. Digitaalinen teknologia kehittyy voimakkaasti ja muuttaa perinteisiä toimintamuotoja. Yhdessä luovien alojen kanssa nämä voisivat luoda dynaamiset olosuhteet innovaatioprosessille.

Taulukko 5. Pohjois-Savon toimenpiteet luovien alojen tulevaisuudelle

Toimenpidealue	Toimenpide	Tehtävät			
Luovien alojen vaikutavuuden ja näkyvyyden lisääminen	Näkyvyyden lisääminen	Toimijoiden tunnistaminen	Palveluiden esille tuominen verkkoalustoilla ja muissa kanavissa.	Luovaan talouteen soveltuvien mitta-reiden hyödyntäminen ja tuloksista tiedottaminen (vaikuttavuus).	Menestystarinoiden esille tuominen
	Alueen työllisyysmahdollisuuksien kehittäminen	Prosenttitaiteen aktivointi ja tiedotus sekä julkisen ja esittävän taiteen käyttäminen julkisissa tiloissa.	Luovien alojen hyödyntäminen kuntalaisten osallisuuden lisäämisessä	Verkottuminen kokonaisratkaisujen tuottamiseksi ja tarjoamiseksi	Lisätään luovan talouden palveluiden näkyvyyttä muille toimialoille
	Ristiin pölytys ja tulevaisuustyö	Ymmärryksen lisääminen luovan alan tuomasta lisäarvosta esimerkiksi maakunnan kärkialoilla ja muilla teollisuuden aloilla	Tulevaisuuden ennakointi ja muutosjoustavuus	Kohtaamisen mahdollistaminen, kannustaminen omaehtoiseen ryhmäytymiseen ja yhteistyöhön kaupunkien yrityspalveluiden kanssa	Koulutusorganisaatioiden ja luovan alan toimijoiden maakunnallinen yhteistyöfoorumi
Jatkuva oppiminen elämän ja työuran eri vaiheissa	Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen vahvistaminen	Osaamisen tunnistamisen, tuotteistamisen vahvistaminen, liiketoiminta- ja myyntiosaamisen parantaminen.	Yrityssparrausten järjestäminen, liiketoimintamallien ideoinnin tukeminen ja riskiarviointi.	Luovien alojen neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen osana kasvupalveluita ja kuntien yrityspalveluita.	Itsensä työllistämisen keinojen vahvistaminen, mm. yrittäjyys ja osuustoiminta.
	Koulutustarjonnan reagointi työnmurroksen ja muuttuvien toimintaympäristöjen tarpeisiin.	Opetussuunnitelmien kehittäminen yhteistyössä työelämän ja TKI-toiminnan kanssa. Täydennyskoulutustarjonnan lisääminen.	Tuotteistus- ja liiketoimintaosaamisen lisääminen luovien alojen tutkinto-ohjelmiin.	Joustavien koulutuspolkujen lisääminen koulutusasteiden ja oppilaitosten välillä	Oppilaitosten ja työelämän välisten asiantuntijavaihtojen lisääminen, mm. alumnitoiminnan avulla.
	Toimijoiden kasvun ja kansainvälistymisen verkostot	Yhteistyössä muiden ekosysteemien kanssa etsitään aktiivisesti kasvun partnereita kansallisesti ja kansainvälisesti	Yhteistyön rakentaminen kv-markkinoista kiinnostuneiden tai jo siellä toimivien kesken	Digitaalisen ja kestävän kehityksen osaamista lisätään kasvun ja kansainvälistymisen verkostoissa.	Kasvatetaan kyvykkyyksiä ja osaamisperustaa globaalien haasteiden ratkaisemiseksi
Kasvu- ja kansainvälistyminen	Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-toiminta sekä yhteistuotannot	Hanketoiminnan aktivointi alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti	Luovien alojen Living Lab-toiminnan kehittäminen ja yhteinen palvelutuotanto.	Organisoidun hakuneuvonnan kautta lisätään ja monipuolistetaan alueella kansainvälisiä yhteistuotantoja ja rahoituslähteitä	Digitalisaatiokehityksen seuraaminen ja hyödyntämisen omassa toiminnassa
	Muodostetaan luovan talouden ekosysteemi	Kiinnostuneiden toimijoiden kokoaminen	Toimintamallin luominen ekosysteemille.	Ennakointi- ja kehittämistyö mahdollistaminen yhdessä eri alojen ekosysteemien kanssa	Lisätään yhteistä tavoitteellista tekemistä ekosysteemitomijoiden kesken

5.2 LUOVIEN ALOJEN VAIKUTTAVUUDEN JA NÄKYVYYDEN LISÄÄMINEN

Luovien alojen vaikuttavuuden ja näkyvyyden lisääminen on jaettu kolmeen toimenpiteeseen, joihin kaikkiin on määritelty toimenpidettä edistävät tehtävät. Seuraavissa kappaleissa on käyty läpi tämän toimenpidealueen keskeisimpiä asioita.

5.2.1 NÄKYVYYDEN LISÄÄMINEN

Pohjois-Savossa on luovien alojen osaajia, mutta tapaa löytää tekijöitä ja heidän palveluitaan voidaan kehittää. Toimijat ovat pieniä ja itsensä työllistäviä. Toimijat tulee tunnistaa ja tuoda esille sekä määrinä että osaamisena. Luovien alojen vaikuttavuudesta ja osaamisesta tarvitaan lisää tietoa ja palvelut helpommin saavutettavaksi. Tätä voidaan kehittää Pohjois-Savossa kertomalla menestystarinoita.

Euroopan komissio on määrittänyt indikaattoreita siitä, mikä on kaupungin kulttuurin ja luovuuden taso (Kuva 5). Kulttuuri- ja luovien kaupunkien mittaristo on suunniteltu auttamaan kansallisia, alueellisia ja kunnallisia päättäjiä tunnistamaan paikalliset vahvuudet ja mahdollisuudet sekä vertaamaan kaupunkiaan vastaaviin kaupunkikeskuksiin käyttämällä sekä määrällisiä että laadullisia tietoja. Mittaristossa pääpointit ovat:

1. Kulttuuripalvelut ja aktiivisuus
2. Luovien alojen työpaikat ja innovaatiot
3. Luovien alojen koulutus, kansainvälisyys ja saavutettavuus

29 Indicators		9 Dimensions		3 main facets
1	Sights & landmarks		1.1 Cultural Venues & Facilities	Cultural Vibrancy
2	Museums & art galleries			
3	Cinemas			
4	Concert & music halls			
5	Theatres			
6	Tourist overnight stays		1.2 Cultural Participation & Attractiveness	
7	Museum visitors			
8	Cinema attendance			
9	Satisfaction with cultural facilities			
10	Jobs in arts, culture & entertainment		2.1 Creative & Knowledge-based Jobs	Creative Economy
11	Jobs in media & communication			
12	Jobs in other creative sectors			
13	ICT patent applications		2.2 Intellectual Property & Innovation	
14	Community design applications			
15	Jobs in new arts, culture & entertainment enterprises		2.3 New Jobs in Creative Sectors	
16	Jobs in new media & communication enterprises			
17	Jobs in new enterprises in other creative sectors			
18	Graduates in arts & humanities		3.1 Human Capital & Education	Enabling Environment
19	Graduates in ICT			
20	Average appearances in university rankings			
21	Foreign graduates		3.2 Openness, Tolerance & Trust	
22	Foreign-born population			
23	Tolerance of foreigners			
24	Integration of foreigners			
25	People trust			
26	Accessibility to passenger flights		3.3 Local & International Connections	
27	Accessibility by road			
28	Accessibility by rail			
29	Quality of governance		3.4 Quality of Governance	

Kuva 5. Euroopan komission indikaattorit kaupunkien kulttuurin ja luovuuden tasosta.

1. Toimijoiden tunnistaminen: Luovien alojen tieto ja tilastot ovat hajallaan johtuen toimijoiden monialaisuudesta ja toimintamuodoista. Tarvitaan parempaa käsitystä toimijoiden määrästä ja osaamisesta Pohjois-Savossa ja vaikuttavuuden näkyväksi tekemistä.
2. Palveluiden esille tuominen verkkoalustoilla ja muissa kanavissa: Pohjois-Savon alueella on luotava luottamuksen ilmapiiriä ja rohkaistava toimijoita yhteistyöhön. Yhteistyön pohjalta voidaan luoda toimintaan sopivia keinoja palvella asiakkaita ja olla löydettävissä.
3. Luovaan talouteen soveltuvien mittareiden hyödyntäminen ja tuloksista tiedottaminen: Luovien alojen taloustieto on hajallaan ja vaatii joka kerta erikseen kokoamista. Luovien alojen talouden tiedonkeruu ja toimialan kehityksen ennakoiminen tulisi järjestää pysyväällä tavalla vaikuttavuuden hahmottamiseksi. Luovaan talouteen soveltuvat mittarit: tarvitaan tutkimustietoon perustuvat mittarit luovien alojen vaikuttavuuden hahmottamiseksi.
4. Menetystarinoiden esille tuominen: alueelliset kehitysorganisaatiot ja kunnat voivat tukea alueellisten luovien alojen toimijoiden näkyvyyttä uutisoimalla onnistuneista hankinnoista ja yhteistyön tuloksista. Luovien alojen toimijoiden tulee myös nostaa vahvemmin esille asiakkaidensa antamia referenssejä.

5.2.2 ALUEEN TYÖLLISYYSMAHDOLLISUUKSIEN KEHITTÄMINEN

Itsensä työllistävien ja ammattilaisten ansainta voi koostua useammasta tulolähteestä. Pohjois-Savon alueella valtaosa yrityksistä on mikro- tai pienyrityksiä, joissa henkilöstöä on 1–5 henkilöä mukaan lukien yrittäjä itse. Toimenpide-ehdotuksissa työllisyysmahdollisuuksia tarkastellaan pääosin yritystoiminnan tai siihen verrattavan toiminnan kuten kevytyrittäjyyden, free lancer -toiminnan, taiteilijoiden ja työosuuskuntien kautta. Tavoitteena on, että luovien alojen työpaikat lisääntyvät, osuus BKT:stä nousee ja työntekijöiden työskentelyedellytykset paranevat. Luovat alat muodostavat Suomessa alle 4 % bruttokansantuotteesta, joka on muita Pohjoismaita vähemmän ja alle EU-keskiarvon (7%). Tavoitteena on nostaa luovien alojen osuus BKT:stä verrokkimaiden tasolle.

Tehtävät

1. Prosenttitaiteen aktivointi ja tiedotus sekä julkisen ja esittävän taiteen käyttäminen julkisissa tiloissa. Prosenttiperiaate on periaatteellinen päätös käyttää osa rakennushankkeen määrärahasta taiteeseen. Kaupungeissa ja kunnissa on viime vuosina kehittynyt nopeasti uusia taiteen ja rakentamisen yhdistäviä toimintamalleja. Viime vuosina taiteen tilaamisen ja rahoittamisen tavat sekä esimerkiksi alan käsitteistö ovat kehittyneet, ammatti- maistuneet ja monipuolistuneet.

Prosenttitaiteen lisäksi kuntien ja kaupunkien tilat sekä muut julkiset tilat taiteen esittämispaikkoina ja taiteen saavutettavuuden edistämiseksi ovat hyvä mahdollisuus taiteen tekijöille tuoda osaamistaan esille. Taiteen läsnäolo siellä missä ihmisetkin ovat laajentaa taiteen kokemista eri yhteyksissä ja madaltaa kynnystä tulla taiteen ääreen. Taiteilijat tulisi ottaa asiantuntijoina mukaan kaupunkikehittämisen eri konteksteihin yhteyksien luojina, hiljaisen tiedon tulkitsijoina, keskustelun avaajana tai vaikeasti sanoitettavien asioiden konkretisoijina. Kaupunkikulttuuritapahtumissa olisi potentiaalia hyödyntää niitä erilaisina sisältölähtöisinä kehittämisalustoina.

2. Luovien alojen hyödyntäminen kuntalaisten osallisuuden lisäämisessä: Luovat alojen toimintamallit ja menetelmät ovat tehokkaita kuntalaisten osallisuuden lisäämisessä. Niiden avulla voidaan vahvistaa kuntalaisten uskoa omaan toimijuuteensa, saada sekä antaa uudenlaisia näkökulmia. Kuntalaiseen saadaan vuorovaikutuksellinen ote. Kunnan on mahdollistettava kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Kestävän yhteiskunnan peruskivi on osallisuuden toteutuminen. Edustuksellisen demokratian toimivuus vaatii, että kuntalaiset pitävät virallista päätöksentekojärjestelmää elämässään merkityksellisenä antaa vaaleissa äänensä. Tämän toteutuminen vaatii monikanavaista ja ymmärrettävää viestintää.

3. Verkottuminen kokonaisratkaisujen tuottamiseksi ja tarjoamiseksi: Verkostomaisessa toiminnassa on voimaa ja sitä kautta voidaan saada lisätukea näkyvyyden lisäämiselle. Verkostojen tulee koostua paikallisista, kansallisista ja kansainvälisistä toimijoita. Verkostojen merkitys korostuu näkyvyyden edistämiseksi sosiaalisen median ollessa osa työelämää.

Luottamuksen ja yhteistyön kautta voidaan myös rakentaa toimintaa tukevaa osuustoimintaa ja foorumeita, joiden kautta osaaminen, palvelut ja tuotteet ovat asiakkaiden löydettävissä. Lisäksi luovien alojen on jalkauduttava sinne missä ihmiset ja raha liikkuvat. Luottamukseen perustuvassa ja toisensa osaamisen tuntevassa verkostossa eri organisaatiot ja toimijat voivat täydentää toistensa liiketoimintaa omilla ratkaisullaan ja näin muodostaa uudenlaisia kokonaisratkaisuja.

Yritysten verkottumista täytyy vauhdittaa tapahtumien monipuolistamiseksi ja kestävä kehityksen mukaisten liiketoimintakonseptien luomiseksi aluetasolta kansainvälisiin ympäristöihin. Menestyvät konseptit vaativat perustaksi arvo- ja luottamusverkostot. Globaalit haasteet ovat samat kaikille, ja pandemiat voivat jatkossakin pysäyttää liiketoiminnan. Edellisiin voidaan varautua vahvistamalla muutosjoustavuutta ja systeemistä kehittämistoimintaa uusien ja skaalautuvien palveluiden aikaan saamiseksi ja vetovoimatekijöiden vahvistamiseksi.

4. Lisätään luovan talouden palveluiden näkyvyyttä muille toimialoille : Palveluiden sisällön kehittämiseksi, tarjoaman laajentamiseksi sekä palveluiden saatavuuden turvaamiseksi tarvitaan ammattirajat ylittävää yhteistyötä, osaamisen laajentamista ja luoville aloille kohdennettuja yrityspalveluita.

Luovien alojen yritykset tarvitsevat sparrausta toimeksiantojen ja myynnin kasvattamiseksi. Asiakaskäyttäytyminen on muuttunut, markkinat ovat murroksessa ja palveluliiketoiminta on siirtynyt lähes kokonaan verkkoon. Digitaalisen myynnin ja markkinoinnin tukemiseen tarvitaan nopeita toimenpiteitä, jotta palvelut ja palvelujen tuottajat löytyisivät verkosta paremmin. Palveluiden näkyvyyttä voi lisätä myös hakeutumalla mukaan rinnakkaisten toimialojen myyntialustoille. Kasvu- ja kansainvälistymistapahtumat sekä vapaamuotoisemmat verkostoitumistapaamiset ovat hyvä mahdollisuus tuoda esille omaa ja muiden osaamista. Esimerkiksi kehitysyritykset, kauppakamarit, yrittäjäjärjestöt, kuntien yrityspalvelut ja muut yritysten tukipalvelut järjestävät yrityksille teemallisia ja kaikille avoimia verkostoitumistapahtumia.

Tulevaisuusosaaminen ja strateginen suunnittelu, innovaatioprosessien tuntemus, IPR-oikeudet, ratkaisukeskeinen palvelukehitys, yhteissuunnittelun ja -kehittämisen fasilitoinnit, kokonaisratkaisujen tuotteistus, asiakaskokemuksen suunnittelu, palvelumuotoilu, taiteen ja luovuuden käyttö yritysten kehittämistyössä, työntekijäkokemuksen parantamisessa tai organisaatiokulttuurin vahvistamisessa ovat esimerkkejä palvelualueista, joiden avulla luovien alojen vaikuttavuutta ja osaamisen näkyväksi tekemistä muilla toimialoilla voidaan lisätä.

Yleisötyö ja tapahtumatuotannot ovat mahdollisuus lisätä suuren yleisön tietämystä luovista aloista ja samalla luoda tarvetta ja markkinoita palveluille. Näillä on myös suuri vaikutus mielikuviin kiinnostavista ja houkuttavista paikkakunnista. Kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutukset ovat jo laajalti tunnistettu ja tunnustettu. Palveluita hyödyntävät niin yksittäiset ihmiset kuin laaja joukko organisaatioita yksityisistä yrityksistä julkisiin organisaatioihin, kuntiin ja kuntayhtymiin. Monet organisaatiot tarjoavat palveluita työntekijöilleen osana työhyvinvointipalveluita.

5.2.3 RISTIINPÖLYTYS JA TULEVAISUUSTYÖ

Luovien alojen osaamista voidaan hyödyntää laajasti eri sektoreilla julkisella ja yksityisellä puolella varsinkin nyt COVID-19-epidemian tuottamassa työn murroksessa sekä tulevaisuustyössä. Luovien alojen osaajat tuovat uusia avauksia maakunnan kärkialoille sekä luovat hyvinvoivaa yhteiskuntaa, jossa ihminen on keskiössä. Kestävään kasvuun ja uudistumiseen tarvitaan näkökulmia ja osaamista, joita luovien alojen osaajilla erityisesti on:

- innovaatiokyky
- muutoskyky
- verkostoitumisosaaminen
- yhteistyömenetelmät
- kokeilukulttuuri
- rohkeus
- ainutlaatuisuus
- omaperäisyys

Tehtävät

1. Ymmärryksen lisääminen luovan alan tuomasta lisäarvosta esimerkiksi maakunnan kärkialoilla ja muilla teollisuuden aloilla: Luovien alojen tuottaman lisäarvon esille tuominen muille toimialoille kilpailukyvyn kasvattamisessa, ajattelutapojen uudistamisessa, uusien innovatiivisten tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä, työyhteisöjen dynamiikan parantamisessa tai palveluprosessien uudistamisessa. Vaikuttavuutta indikoi myös luovien alojen vaikutus aluetalouteen ja työllisyyteen esimerkiksi matkailun ja tapahtumateollisuuden kautta. Maakuntaliitolla ja keskeisillä kehittäjä- ja rahoittajatahoilla on merkittävä asema toimia strategisen tahtotilan edistäjänä luovien alojen liiketoiminnan ja elinvoiman tukemisessa.

2. Tulevaisuuden ennakointi ja muutosjoustavuus: Luovien alojen kautta voidaan herätellä tarkastelemaan alueen, toimialan tai organisaation tulevaisuuden näkemyksiä. Tähän yksi mahdollisuus ovat tulevaisuusfoorumit. Tulevaisuusfoorumeissa kokoonnutaan elinkeinoelämän, kuntapäätäjien ja TKI-toimijoiden kesken ennakoimaan tulevaisuutta ja alan mahdollisuuksia siinä. Tulevaisuusfoorumit tukevat kilpailukykyistä ja monialaista luovien alojen toimintaympäristöä ja sen kehittämistä Pohjois-Savossa. Tulevaisuusfoorumi kokoontuu kerran vuodessa.
3. Kohtaamisen mahdollistaminen, kannustaminen omaehtoiseen ryhmäytymiseen ja yhteistyöhön kaupunkien yrityspalveluiden kanssa: Luovien alojen toimijoiden ja opiskelijoiden aktiivinen tiedottaminen Pohjois-Savon alueen ja Business Centerin Pohjois-Savo tapahtumista ja palveluista. Osallistuminen alueen koulutuksiin, yrittäjyyden kasvupolkuihin sekä verkostoitumisaamukahveille. Omaehtoinen ryhmäytyminen, hakeutuminen tapahtumiin ja yhteistyöhön esimerkiksi kuntien ja muiden yrityspalveluiden kanssa on ensiarvoisen tärkeää. Järjestöt ja hankkeet voivat tätä myös aktivoida, samoin välittäjä-tuottaja -yrittäjät. Työosuuskunnat madaltavat kynnyksiä luovien alojen yrittäjyyteen ja ovat joustava ja yhteisöllinen mahdollisuus aloittaa yritystoiminta. Yritysten liiketoiminnan kehittämiseen tarvitaan alueellisia ja valtakunnallisia ryhmittymiä, joissa on osaamista nimenomaan luovista aloista.
4. Koulutusorganisaatioiden ja luovan alan toimijoiden maakunnallinen yhteistyöfoorumi vastaa osaltaan alueen luovien alojen osaamisen kehittymisestä, koulutuksen kilpailukykyistä ja työelämään linkittymisestä. Yhteistyöfoorumi kokoontuu muutaman kerran vuodessa.

5.3 JATKUVA OPPIMINEN ELÄMÄN JA TYÖURAN ERI VAIHEISSA

Opetus- ja kulttuuriministeriön tulevaisuuden tavoitteena on lisätä ja nostaa kansallista osaamis- ja koulutustasoa muuttuvan työelämän tarpeisiin. (14) Tässä kehittämissuunnitelmassa luovien alojen osaamisen uudistaminen onkin nostettu keskeiseksi toimenpidealueeksi ja edellytykseksi alueen ja palveluliiketoiminnan kehittymiselle ja osaavan työvoiman riittävyydelle. Käytännössä tämä tarkoittaa jatkuvan oppimisen mahdollistamista elämän ja työuran eri vaiheissa, joustavia koulutuspolkuja ja aiemman osaamisen tunnustamista osana tutkintoja.

Lisäksi kulttuurialan ammattikorkeakoulut ja yliopistot muotoilun ja musiikin tutkintoaloilta ovat yhdessä tehneet koulutuksen strategiatyötä ja valtakunnallista profiloitumista. Esimerkkinä tästä muotoiluala. (15) (16) Myös kasvamista kestävä kehityksen toimijaksi omassa ammattitoiminnassa tulee tukea.

5.3.1 YRITTÄJYYDEN JA LIKETOIMINTAOSAAMISEN VAHVISTAMINEN

Tulevaisuuden työkenttä edellyttää vahvoja valmiuksia itsensä työllistämiseen ja yrittäjämäiseen toimintaan. Tätä tulisi tukea ammattiopinnoista lähtien. Korkeakouluille on vuonna 2019 tehty yrittäjyysuositukset edistämään uusien yritysten perustamista. (17)

Luovien alojen toimijoille tuleekin tarjota räätälöityä koulutusta erityisesti oman osaamisen tuotteistamiseen, strategiseen suunnitteluun, liiketoiminta- ja myyntiosaamisen parantamiseen huomioiden myös verkkoalustat. Tietämystä aineettoman omaisuuden oikeuksista (IPR) sekä siihen liittyvästä liiketoiminnasta tulee lisätä, samoin koulutusta välittäjä- tai agentuuriyrittäjyyteen. Luovan osaamisen ostamiseen ja myymiseen koottiin hankkeessa ostajan (<https://luovaveto.savonia.fi/ostajan-opas>) ja myyjän oppaat (<https://luovaveto.savonia.fi/myyjan-opas/>) lisäämään ymmärrystä luovan osaamisen hyödyntämismahdollisuuksista liiketoiminnassa ja toisaalta siitä mitä tulee ottaa huomioon palveluita myytäessä.

1. Osaamisen tunnistamisen ja tuotteistamisen vahvistaminen, liiketoiminta- ja myyntiosaamisen parantaminen: Luovan osaamisen tuotteistamisessa kannattavaksi liiketoiminnaksi kannattaa hakeutua jo varhaisessa vaiheessa asiantuntijapalveluiden piiriin. Tällaisia palveluita tarjoavat uusyrityskeskukset, kehitysyhtiöt, TE-keskusten yrityspalvelut, kohdennetut valmennukset ja yksittäiset konsultaatiot. Business Center Pohjois-Savo on useamman toimijan yhteenliittymä. Sieltä löytyvät palvelut yrittäjyydestä kiinnostuneille ja yritystä kehittäville, opettajille ja opiskelijoille sekä erilaisten organisaatioiden henkilöstöille. Kannattaa seurata myös oppilaitosten täydennyskoulutus- ja hanketarjontaan sekä avoimia korkeakouluopintoja.
2. Yrityssparrausten järjestäminen, liiketoimintamallien ideoinnin tukeminen ja riskiarviointi: Business Center Pohjois-Savon yrityspalvelut tarjoavat aloittaville yrityksille ryhmä- tai henkilökohtaista sparrausta, apua liiketoimintaideoiden kehittämiseen ja arviointiin sekä yritystoiminnan strategiseen suunnitteluun. Yhteiskäyttöisten tilojen ympärille muodostuneet monialaiset yrittäjäyhteisöt, ammatilliset yhdistykset, isommat osuuskunnat ja vapaamuotoiset ryhmät ovat myös hyviä vertaistukemisen ja ideoiden testaamisen paikkoja. Hankkeiden avulla voi myös saada apua räätälöityjen kehittämispolkujen tai ryhmäohjausten kautta.
3. Luovien alojen neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen osana kasvupalveluita ja kuntien yrityspalveluita. Hyvin toimivat yrityskehityspalvelut tarvitsevat laaja-alaista kokemusta ja tietämystä luovien toimialojen tehtäväkentästä ja vaikuttavuudesta. Palvelut tarvitsevat täsmäosaamista niin digitaalisen, skaalautuvan ja kansainvälisen liiketoiminnan alueilta kuin poikkitoimialaisen palvelusektorin tai alueiden houkuttavuuteen liittyvien tuotteiden ja palveluiden liiketoiminnasta. IPR-palvelut on saatava osaksi kaikkia yrityspalveluita, ja luovien alojen sparraajille on saatava ajantasaiset tukimateriaalit. Asiakasyritysten ja kuntien hankintaprosessien on mahdollistettava myös hankinnat pieniltä yrityksiltä tai yritysryhmiltä.

4. Itsensä työllistämisen keinojen vahvistaminen yrittäjyyden tai osuustoiminnan avulla: Monet toimivat lähes yrittäjämäisesti, eli kynnystä yrittäjäksi ryhtymiseen tulee mataltaa. Osuuskuntamuotoinen yritystoiminta on hyvä vaihtoehto kohti yrittäjyyttä. Se tarjoaa yhteisön ja tukiverkon toiminnan alussa. Isot osuuskunnat pystyvät tarjoamaan jäsenilleen myös monipuoliset palvelut. Mikäli oman yritys on soveltuvampi vaihtoehto, on apua saatavilla. Yhteyttä kannattaa ottaa jo alkuvaiheessa. Katso kohdat: Osaamisen tunnistamisen ja tuotteistamisen vahvistaminen, liiketoiminta- ja myyntiosaamisen parantaminen ja Yrityssparrausten järjestäminen, liiketoimintamallien ideoinnin tukeminen ja riskiarviointi.

5.3.2 KOULUTUSTARJONNAN REAGOINTI TYÖNMURROKSEN JA MUUTTU- VIEN TOIMINTAYMPÄRISTÖJEN TARPEISIIN

Opetus- ja kulttuuriministeriö sai valmiiksi vuonna 2020 jatkuvan oppimisen uudistustyön. (18) Uudistus painottuu työikäisten osaamisen uudistamiseen, mikä edellyttää joustavien oppimispolkujen rakentamista Pohjois- Savon alueelle. Mahdollisuus päivittää omia opintoja ja täydentää omaa ammattitaitoa tulee olla kehittämistyön keskiössä. Pohjois-Savon koulutusorganisaatioiden kyky reagoida työn murrokseen ja muuttuvien työympäristöjen tarpeisiin nousee entistä merkittävämpään rooliin, jotta koulutus olisi ajantasaista ja vastaisi työelämän tarpeita. Opetussuunnitelmatyön lisäksi työelämän ja oppilaitosten välinen asiantuntijavaihdon lisääminen on yksi keino luovien alojen osaamisen uudistamiseen ja yhteiseen aluekehittämiseen. Nämä mahdollistaisivat sen, että työelämän tarpeet huomioitaisiin koulutustarjonnassa ja ne näkyisivät myös käytännön opetussisällöissä. Tähän tarpeeseen ja kehittämisohjelmatyön tuloksena alueelle on perustettu koulutusorganisaatioiden yhteistyöfoorumi. Uusi avaus vahvistaa osaamisen uudistamista ja yhteistä aluekehittämistä.

Yksilöllisten koulutuspolkujen, mm. tutkinnon osien täydentäminen eri koulutusasteiden välillä ja aiemman osaamisen tunnistaminen sekä täydennyskoulutusten merkitys tulee tulevaisuudessa kasvamaan, jotta osaamisen uudistaminen on mahdollista toteuttaa riittävän ketterästi. Näiden lisäksi yksilöstä lähtevä, utelias ja proaktiivinen asenne on osaamisen uu-

distamisen perusedellytys. Uuden osaamisen kautta luovien alojen vaikuttavuus ja näkyvyys lisääntyvät.

Tehtävät

1. Opetussuunnitelmien kehittäminen yhteistyössä työelämän ja TKI-toiminnan kanssa sekä täydennyskoulutustarjonnan lisääminen: Ammattiin valmistavien koulutusten opetus-suunnitelmatyötä tulee tehdä yhteistyössä työelämän ja TKI-toimijoiden kanssa, että valmistuvien ammattitaito on ajantasaista. Perustettu koulutusorganisaatioiden yhteistyöfoorumi voisi olla kokoava taho pyöreän pöydän keskusteluille. Osaamisen päivittämistä pitää pystyä tekemään joustavasti ja nopeasti työn ja yrittämisen ohessa. Digitalisaation myötä koulutusmahdollisuudet ovat osittain paikasta ja ajasta riippumattomia, mikä laajentaa koulutustarjontaa.
2. Tuotteistus- ja liiketoimintaosaamisen lisääminen luovien alojen tutkinto-ohjelmien sisään: Luovien alojen ansaintamallit ja työn tekemisen muodot muuttuvat ajassa ja välillä kiivaaseen tahtiin. Luovien alojen ammatteihin valmistuvilla olisi hyvä olla ymmärrys tuotteistamisen periaatteista ja liiketoiminnan perusteista. Riippumatta ammattialasta työllistyminen ja toimeentulo voi koostua useasta eri lähteestä, jolloin oma osaamisen myynti on syytä hallita. Yksilön kyky ennakoida tulevia muutoksia, etsiä tarvittavaa tietoa, vahvistaa omaa ammattitaitoaan ja rakentaa osaajaverkostoa ympärilleen edesauttavat työllistymistä. Pohjois-Savossa yrittäjyyskasvatusta tehdään alakouluista korkea-asteelle saakka (<https://www.tulevaisuudenosaajia.fi/>).
3. Joustavien koulutuspolkujen lisääminen koulutusasteiden ja oppilaitosten välillä: Mahdollisuus täydentää osaamista tai tutkinnon osia koulutustasojen ja alojen välillä mahdollistaisi reagoinnin toimintaympäristömuutoksiin ja ammattitaidon ajantasaistamiseen. Joustavia koulutuspolkuja tulee edistää rakenteellisin muutoksin koulutusorganisaatioissa. Hyviä esimerkkejä on olemassa jo musiikin sekä kulttuuri- ja sosiaalialan koulutusohjelmissa.

4. Oppilaitosten ja työelämän välisten asiantuntijavaihtojen lisääminen, mm. alumnitoiminnan avulla: Yhteistyömuotoja oppilaitosten ja niistä valmistuneiden kanssa tulisi uudistaa tavoitteena varmistaa työelämätarpeiden molemmin puolinen huomioiminen koulutuksessa. Alumnivierailujen lisäksi myös oppilaitosten henkilöstö voisi välillä tehdä lyhytkestoisien vaihtojakson esimerkiksi alumnien yrityksiin, ammatillisiin järjestöihin tai muihin organisaatioihin. Osa työnantajista mahdollistaa tällaisen toiminnan.

5.4 KASVU JA KANSAINVÄLISTYMINEN

Luovien alojen kasvun ja kansainvälistymisen edistämistoimien kansallisina viitekehyksinä toimivat Aluekehittämispäätös ja Luovan talouden tiekartta (3). Valtioneuvoston valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet eli aluekehittämispäätös 2020–2023 korostaa kestävä kehitystä ja digitalisaatiota läpileikkaavina teemoina. Osaamisen ja kulttuuri-, sivistys- ja hyvinvointipalvelujärjestelmän kehittäminen ovat keskeisimpiä keinoja vaikuttaa alueiden kehittämiseen. Sivistys, osaaminen ja luova toiminta lisäävät tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa ja lisäävät hyvinvointia ja kestävän kehityksen edellytyksiä. Pitkäjänteinen kyvykkyyksien kehittäminen sekä osaamisperustan uusintaminen rakentavat alueille vahvan pohjan selviytyä niin kansallisista kuin globaaleistakin muutoksista. Pohjois-Savon luovien alojen kehittämisohjelma soveltaa Aluekehittämispäätöstä ja Luovan talouden tiekarttaa erityisesti kasvun ja kansainvälistymisen edistämisessä.

5.4.1 TOIMIJOIDEN KASVUN JA KANSAINVÄLISTYMINEN VERKOSTOT

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaiseman Luovan talouden tiekartan tavoitteena on käynnistää yhdessä sidosryhmien kanssa prosessi, jolla lähdetään toteuttamaan tiekartan toimenpiteitä. Näillä tavoitellaan sekä luovien alojen yritysten, että muiden toimialojen yritysten kasvua. Luovaa taloutta edistävät toimenpide-ehdotukset, jotka jakautuivat viiden pääotsikon alle. Otsikoita ovat ekosysteemien ja verkostojen tunnistaminen ja arvoketjumuutokset, erilaiset osaamispuutteet, yrityksille suunnatut kehittämispalvelut, kasvun ja kansainvälistymisen

edistämiseen liittyvät toimenpiteet sekä arviointimenetelmät ja mittarit. Tiekartan avulla on nostettu esiin ne keskeiset kysymykset, joiden suhteen jatkossa on löydettävä verkostoja ja toimintatapoja sekä mahdollisesti uusia politiikkatyövälineitä toimintaympäristön rakentamiseksi sellaiseksi, että luovat alat ja luovan talouden toiminta kasvavat ja kehittyvät osana talouttamme.

Tehtävät

1. Yhteistyössä muiden ekosysteemien kanssa etsitään aktiivisesti kasvun partnereita kansallisesti ja kansainvälisesti. Kansainvälistymisen edellytys on halu kasvaa suunnitelmallisesti. Siihen on oltava osaamista ja sitä voidaan myös kehittää. Kansainvälistyminen tapahtuu entistä enemmän verkostoissa, yhteistyössä kansainväliseen toimintaan halua vie kesken tai jo kansainvälisessä markkinassa toimivien kanssa. Tunnistetut yhteiset tavoitteet ja oman roolin löytyminen verkostoissa mahdollistavat osallistumisen ekosysteemityöhön. Business Finland -palveluiden sisällä kohdennetaan erityisesti luoville aloille toimenpiteitä ja rahoitusta viennin ja kansainvälisen kasvun tukemiseen. Pohjois-Savon luovan talouden ekosysteemi toimii tiiviisti Creative Business Finland -verkostotyössä.
2. Yhteistyön rakentaminen kv-markkinoista kiinnostuneiden tai jo siellä toimivien kesken. Kansainvälisistä markkinoista kiinnostuneet yritykset voivat kilpailla tai tehdä yhteistyötä toisten kv-markkinoilla olevien toimijoiden kanssa. Joskus yhteistyö on satunnaista, mutta siitä voidaan rakentaa myös strategista kumppanuutta. Tällöin yksittäisen yrityksen on jäsennettävä oma toimintaympäristönsä ja arvioitava millaisissa verkostoissa ja missä rooleissa se on parhaimmillaan. KV-markkinoilla yhteistyöstä hyötyy eniten, jos verkoston intressit kohtaavat.
3. Digitaalisen ja vihreän kasvun (EU:n Green Deal -ohjelma) toimilla lisätään toimijoiden kykyä toimia kasvun ja kansainvälistymisen verkostoissa. Digitalisaatio ja ilmastonmuutos ovat merkittävimmät yhteiskuntaan ja talouteen 2020-luvulla vaikuttavat tekijät. Green Deal -ohjelma on laajuutensa vuoksi Euroopan jälleenrakennusohjelma, jolla ohjataan kestävä kehityksen jalkautuminen yhteiskunnan kaikkiin toimiin. Se avaa luovien alojen

toimijoille uusia yhteistyömahdollisuuksia, kun tarvitaan mm. innovatiivisia käyttäjälähtöisiä palveluja, kiertotalouden ratkaisuja, monikanavaista viestintää ja audiovisuaalisia digitaalisia sisältöjä. Uudet digitaaliset ratkaisut auttavat vastaamaan moniin haasteisiin, esimerkkinä tekoäly: suuret tietomäärät, niiden käsittely ja analysointi. Tämä haastaa yrityksiä lisäämään uusien ratkaisujen kehittämistä sekä vuorovaikutusta.

4. Rakennetaan kyvykkyyksiä ja osaamisperustaa globaalien haasteiden ratkaisemiseksi. Kansainvälistyminen vaatii erottautumista ja uudenlaisia näkökulmia. Tätä voidaan edistää rakentamalla monipuolisesti ihmisten kyvykkyyksiä ja osaamista. Liiketoiminnassa tulee kyetä ymmärtämään, mitkä asiat luovat ihmisille hyvän elämän edellytyksiä ja antavat mahdollisuuden kokea merkityksellisyyttä. Hyvä osaamisperusta luo pohjaa työelämän muutosten ja globaalien haasteiden ratkaisemiselle.

5.4.2 TUTKIMUS-, KEHITYS- JA INNOVAATIOTOIMINAN SEKÄ YHTEISTUOTTANNOT

Aluekehittämispäätöksen yksi viidestä painopisteestä ja strategisesta nostosta on uudistuva elinkeinoelämä sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) vauhdittaminen. Siinä tavoitteena on vahvistaa digitalisaatiota, investointeja aineelliseen ja aineettomaan pääomaan sekä luovan talouden ja luovan osaamisen hyödyntämistä TKI-toiminnassa ja elinkeinojen uudistumisessa ottamalla huomioon alueelliset lähtökohdat. Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana -painopisteessä todetaan, että sivistys, osaaminen, luova toiminta ja TKI-toiminta luovat perustaa kansalaisten hyvinvoinnille ja yhteiskunnan kestävälle kehitykselle.

1. Hanketoiminnan aktivointi alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Hanketoiminnan kautta on mahdollista lisätä luoviin aloihin liittyvää tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa. Kehittämistyön kautta voidaan alueella tarjota entistä parempaa koulutusta, uudenlaisia liiketoimintamalleja sekä kestävästä yhteiskuntaa.
2. Luovien alojen Living Lab -toiminnan kehittäminen ja yhteinen palvelutuotanto. Living Lab on käyttäjälähtöinen avoin innovaatioekosysteemi, joka yhdistää tarvelähtöisyyteen perustuvaa tutkimusta ja innovaatiotoimintaa aidoissa toimintaympäristöissä. Parhaimmillaan Living Lab toimii yhteistyössä yritysten, kuntien, kaupunkien, tutkimuslaitosten, koulutusorganisaatioiden sekä asukkaiden ja asiakkaiden kanssa. Tällainen toimintamalli vastaa yhteiskunnan taloudellisiin ja sosiaalisiin haasteisiin uusilla ratkaisuilla tai käytännöillä. Tätä kautta alueellista kilpailukykyä parannetaan ja luodaan uusia tuotteita kv-markkinoille.
3. Organisoitun hakuneuvonnan kautta lisätään ja monipuolistetaan alueella kansainvälisiä yhteistuotantoja ja rahoituslähteitä. Uudenlaisen toiminnan, tuotteen tai palvelun kehittämiseksi tarvitaan rahoitusta. Rahoitusmahdollisuuksia on monenlaisia, ja alueellisia rahoittajia on useita. Tarvitaan kohdennettua ja systemaattista rahoitusneuvontaa erilaisille toimijoille liiketoiminnan kasvattamiseksi ja kansainvälisyyden lisäämiseksi.
4. Digitalisaatiokehityksen parempi hyödyntäminen Digitaalisuus on nykyään läsnä joka paikassa. Tietokoneet ja kännykät ovat kaikkialla mukana: yrityksissä, kansalaisilla, julkisissa palveluissa. Keskeinen digitaalisen toiminnan muoto on alustatalous, joka on taloudellista, sosiaalista ja yhteiskunnallista toimintaa, jossa olennaisessa asemassa ovat Internet ja sen päälle rakennetut palvelut. Palveluiden löydettävyydessä ja myynnin edistämisessä digitaalisuus on elinehto. Digitaalinen sisällöntuotanto ja jakaminen sekä digitaaliset tapahtumakonseptit tulevat lisääntymään.

5.4.3 MUODOSTETAAN LUOVAN TALOUDEN EKOSYSTEEMI

Luovan talouden ekosysteemi on kasvulle ja kansainvälistymiselle otollinen maaperä. Siinä yritykset, ammatinharjoittajat, järjestöt ja taiteilijat kehittävät yhteistyössä asiakaskunnalleen luovuuteen tai tekijänoikeuksiin liittyviä tuotteita ja palveluita sekä asiakkaalle arvonlisäystä tuottavaa osaamista. Nämä ovat esimerkiksi palvelukonsepteja, markkinointiviestintää, konseptisuunnittelua, mallintamista, tuote- ja palvelumuotoilua, julkaisutoimintaa tai tapahtuma- ja ohjelmatuotantoja.

Luovan talouden toimijoiden lisäksi ekosysteemin kohderyhmää ovat minkä tahansa toimialan yritykset ja organisaatiot, jotka haluavat lisätä luovaa osaamistaan innovaatio- ja kehittämissyöissä. Näin ekosysteemi rakentaa monialaista yhteistyötä, joka luo uusia edellytyksiä uusille innovaatioille, uudelle työlle ja uusille työpaikoille esimerkiksi muotoiluajattelun, palvelumuotoilun, soveltavan taiteen, audiovisuaalisuuden, tarinankerronnan, tapahtumatuotannon ja brändin rakentamisen avulla.

Ekosysteemin läpileikkaavat teemat ovat kestävä kehitys (arvopohja) ja muutosjoustavuus (uudistuminen). Ekosysteemitoinnalla vahvistetaan luovan talouden roolia kestävässä kehityksessä (YK:n Agenda 2030 -ohjelma) perustuvien tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä. Ekosysteemi lisää luovan talouden toimijoiden kykyä toimia kestävässä kehityksessä asiantuntijoina. Tämä nopeuttaa kestävässä kehityksessä jalkauttamista merkittäväksi osaksi yritysten kasvua ja kansainvälistymistä toimialasta riippumatta. Muutosjoustavuus tarkoittaa uudistumista, jossa digitaalisen ja vihreän kasvun (EU:n Green Deal -ohjelma) toimilla lisätään ekosysteemin jäsenten kykyä toimia kasvun ja kansainvälistymisen verkostoissa. Uusi Bauhaus on yksi keskeisistä Green Deal -ohjelman toimintavoista, joilla lisätään ihmisten osallisuutta ohjelman toteuttamiseen. Pohjoissavolaisten toimijoiden osallistuminen Uusi Bauhaus -yhteistyöhön Euroopassa mahdollistaa liiketoiminnan laajentamisen ja monipuolistamisen.

Tehtävät

1. Kiinnostuneiden toimijoiden kokoaminen. Ekosysteemit ovat yritysten, yrittäjien, tutkimuksen, julkishallinnon sekä kolmannen sektorin toimijoiden välille rakentuvia keskinäisriippuvuuden verkostoja. Ne perustuvat toimijoiden valintaan kuulua johonkin ekosysteemiin, jolla on määritelty tarve ja tavoite. Ekosysteemin rakentaminen lähtee liikkeelle kiinnostuneiden toimijoiden kokoamisesta.
2. Toimintamallin luominen ekosysteemille. Ekosysteemin toimintamalleja on monia. Toimintamalli tulee rakentaa yhdessä sen jäsenten kanssa yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimintamalli voi olla esimerkiksi vapaamuotoinen yhteisymmärrykseen perustuva säännöllinen toiminta, sopimukseen perustuva yhteisö tai osuuskunta.
3. Ennakointi- ja kehittämistyö yhdessä eri alojen ekosysteemien kanssa. Pohjois-Savossa on entuudestaan tunnistettuja ja tunnustettuja ekosysteemejä. Luovien alojen ekosysteemin tulee poikkileikkautua digitaalisuuden kaltaisesti näihin ekosysteemeihin alueen vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Luovilla aloilla on ominaista osallistaa ja toimia eri alojen yhdyspinnoilla nk. ristiin pölyttäjinä. Luovien alojen ekosysteemi tukisi menetelmiensä kautta ennakoituvuutta, jonka päämääränä on tuottaa käsityksiä erilaisista mahdollisista tulevaisuuksista pitkäjänteisesti ja vuorovaikutuksellisesti.
4. Lisätään yhteistä tavoitteellista tekemistä ekosysteemitomijoiden kesken. Ekosysteemin toiminta kytkeytyy siinä olevien yhteiseen tekemiseen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä toiminta voi olla näkyvyyden lisäämistä onnistumistarinoiden kautta, yhteisiä hankkeita tai erilaisia toisiaan tukevia liiketoimintamalleja.

LÄHDELUETTELO

1. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Taide ja kulttuuri osana alueiden kehitystä. [Online] Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2018. [Viitattu: 2. 2 2021.] <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-566-2>
2. Valtioneuvosto. [Online] [Viitattu: 11. 1 2021.] https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162313/TEM_2020_21.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Tarjanne, Petra. Luovan talouden tiekartta. [Online] 7. 10 2020. [Viitattu: 25. 1 2021.] <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-568-3>
4. Creative Finland. Luovat alat Suomessa. [Online] [Viitattu: 7. 12 2020.] <https://www.creativefinland.fi/luovat-alat-suomessa>
5. Työ- ja elinkeinoministeriö. Valtioneuvoston periaatepäätös aineettoman arvonluonnin kehittämishjelmasta. [Online] 2014. [Viitattu: 17. 4 2019.] https://ek.fi/wp-content/uploads/Paatos_aineettoman_arvonluonnin_kehittamishjelmasta2014-1.pdf
6. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi. Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina -työryhmän raportti. [Online] 2017. [Viitattu: 17. 4 2019.] http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79725/Luova%20talous%20ja%20aineettomat%20arvot_FINAL.pdf
7. Lassila, Hilikka. [Online] 2015. [Viitattu: 25. 1 2021.] <https://portal.savonia.fi/amk/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/julkaisutoiminta/julkaisut-aloittain/matkailu-ja-ravitsemisala/matkailun>
8. Pohjois-Savon liitto. [Online] [Viitattu: 25. 1 2021.] <https://www.pohjois-savo.fi/aluekehittaminen/pohjois-savon-kehittamiskarjet/matkailu.html>
9. Valtioneuvosto. Osaaminen turvaa tulevaisuuden. [Online] 2020. [Viitattu: 26. 1 2021.] <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-610-5>

10. Creative Finland. [Online] 26. 6 2020. [Viitattu: 26. 1 2021.] <https://www.creativefinland.fi/post/luovien-alojen-palvelupolku-julkaistu>
11. Business Finland. Luovat alat ja uusi arvonluonti. [Online] [Viitattu: 5. 1 2021.] <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/strategia/luovatalat/>
12. [Online] <https://www.eu-startups.com/2019/10/the-creative-economy-102-say-hello-to-the-creative-industries/>
13. Teosto. [Online] [Viitattu: 1. 2 2021.] <https://www.teosto.fi/tutkimus-kulttuuri-ja-luovat-alat-avainasemassa-euroopan-kasvussa/>
14. Valtioneuvosto. Kestävän ja kehittyvän yhteiskunnan ratkaisuja tuottava Suomi. [Online] 2020. <https://minedu.fi/tki-tiekartta/osaaminen>
15. Känkäinen. Muotoiluala muutoksessa. Näkökulmia muotoiluosaaiseen ja muotoilualan koulutukseen. [Online] 2021. [Viitattu: 6. 2 2021.] https://www.ornamo.fi/app/uploads/2019/05/LAB_2020_13.pdf
16. Boman-Börkel ja Känkäinen. Muotoilun korkeakoulutuksen profiilikartta. [Online] 2020. [Viitattu: 6. 2 2021.] https://www.ornamo.fi/app/uploads/2019/05/LAB_2020_14.pdf
17. Suomen yliopistojen rehtorineuvosto. Korkeakoulujen yrittäjyysuositukset. [Online] 2019. [Viitattu: 5. 2 2021.] <https://www.unifi.fi/wp-content/uploads/2019/04/Yrittajyysuositukset.pdf>
18. [Online] Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu: 4. 3 2021.] <https://minedu.fi/jatkuva-opiminen>

LUOVA POHJOIS-SAVO

LUOVUEN ALOEN KASVU JA YHTEISTOMINNA POHJOIS-SAVOSSA

Luovutus- ja yhteistyötoiminta - ja yhteistyötoimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet ja hakemustulosten julkaisutiedote.

Luova Pohjois-Savo -hankintatiedote on tarkoitettu luovutuksen ja yhteistyön alalla toimivien yritysten ja yhteisöiden toimintaan. Tiedote sisältää luovutuksen ja yhteistyön alalla toimivien yritysten ja yhteisöiden toimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet. Tiedote on tarkoitettu luovutuksen ja yhteistyön alalla toimivien yritysten ja yhteisöiden toimintaan.

Luovutus- ja yhteistyötoiminta - ja yhteistyötoimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet on tarkoitettu luovutuksen ja yhteistyön alalla toimivien yritysten ja yhteisöiden toimintaan. Tiedote sisältää luovutuksen ja yhteistyön alalla toimivien yritysten ja yhteisöiden toimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet. Tiedote on tarkoitettu luovutuksen ja yhteistyön alalla toimivien yritysten ja yhteisöiden toimintaan.

Luova Pohjois-Savo - hankintatiedote on tarkoitettu luovutuksen ja yhteistyön alalla toimivien yritysten ja yhteisöiden toimintaan. Tiedote sisältää luovutuksen ja yhteistyön alalla toimivien yritysten ja yhteisöiden toimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet. Tiedote on tarkoitettu luovutuksen ja yhteistyön alalla toimivien yritysten ja yhteisöiden toimintaan.

Luovutus- ja yhteistyötoiminta - ja yhteistyötoimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet

Luovutus- ja yhteistyötoiminta - ja yhteistyötoimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet
Luovutus- ja yhteistyötoiminta - ja yhteistyötoimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet
Luovutus- ja yhteistyötoiminta - ja yhteistyötoimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet
Luovutus- ja yhteistyötoiminta - ja yhteistyötoimintatuen hakemuskutsun ja hakemuksen ohjeet

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

SAVONIA
ammattikorkeakoulu

KUOPIO

